

Ofirmarea

EDITATĂ DE „ASTRA” DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MARI

Conducători:
Const. Gh. Popescu

Anul III. — No. 7-8

Iulie—Aug. 1938

Octavian Ruleanu

Număr închinat cărții

In acest număr semnează :

EUGEN SELEȘ
OCT. RULEANU
CONST. GH. POPESCU
TITUS B. ROȘU
D. CINOVA
GEORGE MENIUC
COSTIN I. MURGESCU
LUCIAN BRETAN

I. RENTEA :
Cărturarul.

Exemplarul Lei 10

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
și
Octavian Ruleanu

GRUPAREA REVISTEI: dr. Ștefan Anderco, dir. Augustin Baciu, dr. Lucian Brețan farm. Alexe Nan, prof. V. Scurtu ing. Zeno Spârchez.

Colaborator artistic: I. Rentea.

DESPĂRTĂMÂNTUL JUDEȚEAN AL ASTREI: Dr. Eugen Seleș, președinte, prof. Gavril Barbul, secretar. Membri: Dr. Ilie C. Barbul, dir. Eugen Bota, dr. Titu Demian, archidiacon Aurel Dragoș, f. primar dr. Augustin Ferentiu, președ. Trib. Dumitru Huzum, dr. Ion Maioreanu, prof. Victor Mathei, dr. Ion Oros, chestor Gavril Păușan, dir. Nicolae Pop, prof. Octavian Ruleanu, prof. Vasile Scurtu, ing. Zeno Spârchez, prof. Silviu Tămaș, dir. Emil Tișcă.

-
- Rugăm stăruitor pe toți cititorii noștri să binevoiască a ne achita abonamentele.
 - Redacția și Administrația Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari	— — — — —	Lei 100
De sprijin	— — — — —	" 300
Pentru instituții	— — — — —	" 400
Exemplarul	— — — — —	" 10

Afirmarea

Literară—Socială

EDITATĂ DE „ASTRA”, DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

ANUL III — No. 7—8. — IULIE—AUGUST 1938

Inaugurarea Lunii Cărții în Satu-mare

Gruparea revistei noastre organizează pentru prima dată în aceste părți, un festival închinat cărții și slujitorilor ei

Joi, 9 Iunie c., la ora 11 înainte de masă, revista **Afirmarea** a inaugurat printr'o șezătoare, în sala teatrului **Nottara** din loc, **Luna Cărții** în Sătmăr.

Pe scenă, lângă o vitrină admirabil improvizată de **Librăria D. Șuta**, vitrină ce înfățișa noutățile literare ale anului se aflau: reprezentantul **Astrei** și membrii grupării **Afirmarea**.

Dr. profesor **EUGEN SELES** director liceului **Mihail Eminescu** și președinte al **Astrei** **Despărțământul Satu-Mare**, spune următoarele

In numele **ASTREI**

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Suntem martorii unui progres uimitor. Veacul XIX-lea s'a supranumit veac al naționalismului și al libertății. Veacul al XX-lea poate fi considerat ca veac al dezvoltării tehnice, al invențiilor, prin cari spiritul și geniul omenesc s'a întrecut pe sine însuși.

De fapt, și numai dela sfârșitul războiului mondial, în toate domeniile s'au obținut progrese la cari nici nu se aștepta omenimea.

Progresele sunt mari și generale. Ele toate se datoresc culturii.

Iar mijlocul de difuzarea culturii de tot felul este cartea.

*Dela invenția minunată a tiparului prin **Iohan Gutenberg**, în prima jumătate a veacului al XVI-*

lea, s'a facilitat răspândirea culturii și zborul către progresele zilelor de astăzi.

Cât de anevoioasă era mai înainte răspândirea ideilor, circulația bunurilor sufletești, pecetea, spiritului și geniului omenesc.

Numai cei privilegiați ai sortii erau cunoscători slovei, ai scrisului și cetitului. Neamuri întregi s'au ținut în robie, pentru că au fost oprite să practice această îndeletnicire, fără de care nu este cultură și progres.

Neamul nostru a fost și mai nenorocos. Sub influența slavonismului, cele dintâi licăriri de literatură și cugetare românească au îmbrăcat haină străină.

Aproape cinci veacuri, caracterele slavone, literele cirilice au fost semnele vizibile ale gândirii românești. După această haină străină, după această exteriorizare a sufletului nostru, nu e mirare că, până la epoca cronicarilor iscutiți din veacul al XVII-lea și până la latinistii ardeleni dela sfârșitul veacului al XVIII-a, eram atât de nebăgați în seamă!

Ne lipsea difuzorul național al sufletului nostru roman. Au trecut veacuri dela invenția tiparului și noi, datorită împrejurărilor istorice, am rămas tot în întunec.

Lipsiți de carte, am fost lipsiți de lumină, de soarele dreptății și binefacerile culturii și al progresului.

Abia în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, am desbrăcat pentru vecie înfățișarea slavonă

a cugetării românești.

Abia de atunci ne-am îmbrăcat sufletul în podoba scrisului cu caractere latine. Și de atunci ne leagă de noi, de neamul nostru, toate înfăptuirile mari naționale.

Sufletul românesc, geniul nostru latin, de atunci a început să-și ia sborul către o cultură, de care am fost lipsiți prin ținerea în întuneric, prin lipsa de carte.

Lipsa de carte, alături de situația geografică a românismului, a fost cauza încetinelii cu care am urcat noi drumul culturii, la care suntem îndreptățiți. Da, lipsa de carte! Decarece cartea este rezervorul și electrofonul, de unde se difuzează bogăția de gândire și simțire, de cultură și progres. Cartea este artera sensibilității unui neam.

Câți oameni, lipsiți de o diplomă specială, au devenit mari ca autodidacți, ca bibliofili, ca prieteni nedespărțiți ai cărții.

Da, prieteni! Căci cartea este cel mai minunat prieten al omului.

Cartea bună, creația unui suflet distins. Numai acei cărturari contează cari sunt buni, cu suflet mare și distins, acei scriitori, cari, vorba lui Vlahuță, astfel și-au întocmit scrisul ca la mii de vocaturi să vorbească și la mii de inimi să pătrundă. Cartea acestora este prețioasă. Această carte luminează cărările, deschide și înobilează inimile indivizilor și îndrumază neamurile spre cărările tainice ale culturii și ale progresului. Scriitorii mari cari au marcat direcții în viața și cultura neamurilor, sunt oameni speciali, sunt solii dumnezeirii, ai genului omenesc, purtătorii unui suflet scaldat veșnic în soarele ce -și varsă din belșug razele sale de lumină și căldură peste noi. Acești scriitori, par'că trăesc o viață supranaturală aici pe pământ, ei plutesc în regiuni metafizice cu întreaga lor ființă și aștern în slove de aur cele mai scumpe mărgăritare ale sufletului omenesc.

Cartea unui scriitor mare, se leagă de sufletul tău, ți-l cuprinde și-l înlănțuiește cu dragoste nedespățită. Ți-l modelează și-l înobilează. Te formează și te fixează în complexul de gândire și simțire poetică, te ridică în regiunile unde plutește numa i partea devină a eului tău: sufletul.

Astfel cartea are rolul educativ.

Și, dacă sufletul este componentul dumnezeesc și cel mai prețios al ființe noastre, el prin vibrațiile depuse de sufletele scriitorilor mari, devine prietenul cărților scrise de ei.

Cartea, suflet mare, se leagă de sufletul tău, îl duce și-l răpește, îl însoțește pe cărările vieții, îl formează și-l modelează.

Cartea românească, slava Domnului, după un scurt drum, a ajuns la o perfecție și a început să îndeplinească rolul de educator al masselor.

Dintre societățile noastre culturale, puținele

societăți ce le-am avut în Ardeal, bătrâna *A s t r â*, care în denumirea sa își are definit rostul „ASOCIAȚIUNEA PENTRU CULTURA ȘI LITERATURA POPORULUI ROMÂN” — dela începuturile existenței sale cari se confundă cu eliminarea scrisului slavon, a înțeles marea importanță a cărții românești.

Nenumărate sunt broșurile scrise și editate de *A s t r a* pentru poporul nostru. A făcut un crez din această îndeletnicire. A fost a doua școală a neamului nostru din Ardeal. Cei mai iscusiți literați ardeleni au fost colaboratorii *Astrei*.

Dacă nimic altceva nu s'ar lega de numele *Astrei*, ea are un merit nemuritor că a încurajat și a practicat scrisul românesc în grele vremuri. Cartea românească din Ardeal, înainte de războiu, poartă în sine duhul și gândul măreț al *Astrei*: culturalizarea poporului român prin carte.

Astăzi, când din înalt îndemn *Regal*, se inaugurează în întreagă țară, *Luna Cărții*, grupul literar *AFIRMAREA* din localitate, a ținut să serbeze acest lucru.

Oameni modeste, purtătorii scrisului românesc, aici la graniță, merită toată recunoștința noastră.

Din partea *Astrei* locale, le-am întins un ajutor modest, dupăcum ne dă mâna și nouă.

Am dori ca să grupeze în jurul lor pe toți aceia cari mănuesc condeiul, ca *AFIRMAREA* să se impună și să formeze aici o fortăreață a slovei și a scrisului românesc.

Am dori ca bunele cărți românești să fie îndrăgite de Românii sătmăreni, căci prin ele ni se vor forma sufletele și prin ele vom ajunge cu toții să ne situăm pe piramida aceea a culturii românești care se va clădi în viitorul apropiat.

Aducem un primos de recunoștință, în numele *Astrei* locale, tuturor cărturarilor noștri din trecut și omagiem pe scriitorii generației noastre ca pe unii prin scrisul cărora vorbește și se înalță spre culmile culturii și ale progresului — întreg neamul nostru.

DI. OCTAVIAN RULEANU

Inchinare Cărții

ONORAT AUDITORIU,

„Nu este alta mai frumoasă și mai de folos, în toată viața omului, decât bava, decât cititul cărților.”

Așa vorbit-a acum 250 de ani, bătrânul întru sfătoșenie cărțurărească, *Miron Costin*, carele a fost mare Logofăt în Moldova și iscusit meșter al ticlurii faptelor desprinse din istorie.

Gândurile ni se infiripează în purpură. Este marea sărbătoare a spiritului deslănțuit ca un val de lim-

pezire peste întunericul urgiei omenеști.

Astăzi, M. Sa Regele, Voevodul Culturii Românești, inaugurează exact în aceste clipe în Capitala țării, luna cărții românești.

Noi, modești slujitori ai cuvântului scris, ne prosternem smeriți în fața slovei plumbuite în gânduri, pe file de cărți.

Cartea ne este un prieten drag, care nu ne minte. Ea îți este întotdeauna aproape, și-ți toarnă, în orice moment, nectarul unei revărsări de reculegeri. Citindu-o te simți mai bun, mai uman, mai elevat. Și viața îți pare alta. Reziști greutăților, căci stai de vorbă cu ea. Și carte ți-e sinceră, pentrucă ți-e tovarăș scump de drum nedesmințit.

Criteriul alegerii cărților, trebuie să fie lăsat la buna interpretare a fiecărui lector. Cronicarul și criticul literar, exponent al gustului rafinat, va da numai, oarecari îndrumări de ordin estetic, menite să ușureze discernământul alegerii. Judecăți definitive cu greu se vor putea crea, întru cât intelectualul își caută sufletul său, în paginile cărților.

Cartea trebuie neapărat să-ți aparțină. Să fie din biblioteca personală. Gradul de superioritate sufletească și intelectualitate, crește în măsura în care simți impulsul ecitării unei cărți. Oricând, desechilibrul îți cumpănește credința, te adresezi cărții, care te ajută. De aceea ea trebuie să stea cuminte în raftul tău și să-ți urmeze poruncile inimii.

Vorbind de carte, să nu facem greșala de a confunda știința cu literatura. Cartea care te învață este știință, căci se adresează intelectului, pe când literatura se adresează sufletului omenesc. Ea nu te învață. Ea te ridică în sfere mai pure, îți dă puteri de vis, pe aripi nevăzute.

Primatul cărții îl constituie sufletul. Acest suflet, îl dorim schimbat. Preocupările noastre, să fie toate încadrate în spiritul cerințelor sufletești, din ce în ce mai superioare. Să nu căutăm cultivarea celor mai primitive manifestări sufletești, caracteristice acestui veac al vitezei, al goanei nebune, al haosului rapid, de învălmășeli.

Cumpăna dreaptă a judecății, să ne deschidă mințile și să ne arate că astăzi, exagerarea sportului, a cuprins aproape integral domeniul afectivității omenеști. Aceste sentimente sânt cele mai elementare. Nimic de spus, adecvate vremii. Inșă nu și vieții.

Pentrucă să nu uităm. Oricare dintre noi, simte intens. Exprimarea sensibilității este hărăzită inșă numai unora. Cine n'a tresărit la acordurile unei armonii, pornite din străfunzimile unor amintiri, scumpe nouă? Cine nu s'a încântat de măestrria unui trîl de păsărele, sau de freamătul unui codru înverzît, în foșnet? Cine n'a cunoscut atâtea alte duioșii?

Cartea singură primează peste orice alte manifestări spirituale, deoarece ea deschide și lumea propriilor noastre viziuni, dându-ne totalul unei concep-

țiuni a cărui câmp de interpretare este nesfârșit și inepuizabil. Și decâteori recitești aceleași pagini, de-atâteaori, noi posibilități de cunoaștere, îți răsar în cale, ca florile gingășiei tinerești.

De aceea, cartea ne roagă frumos s'o ascultăm. Astăzi, ea este ceva mai mult decât cenușereasa din poveste. Ni invocă, să ne înfrănăm pornirile. Să devenim mai oameni, mai purificați, într'o transfigurare de esență superioară.

Provincia, cu vieța ei încercuită de ambiții, și condiționată de o flexibilitate care niciodată nu te poate situa pe un plan de perfectă înțelegere, provincia are mai multă nevoie de carte.

Trebuie să ne schimbăm mentalitatea. Să ne înfrățim, să ne dominăm spiritul desagregant și egoismul atroce, care toate izolează oamenii și paralizează munca.

Doamnelor și Domnilor!

În ceasurile dimineților azurii, în siesta de după prânz, în căderea amurgitului, în nopțile de veghe, când insomnia ți se așterne sub pleoape, și în orice clipă de restriște, fiindu-ți potrivnice vieța și gândurile măcinătoare de voință, luați vă rog cartea cea dragă, oricare ar fi ea, cartea cea bună și vobiți-l frumos cu sufletul deschis.

Veți trăi marile momente ale elevării sufletești și veți putea mult mai ușor înfrunta, talazurile furtunilor.

Doamne! dă-ne nouă astăzi, înțelegerea cărții pornite în mare sărbătorie, timp de o lună.

DI. CONST. GH. POPESCU

Cronica literară a anului

ONORAT PUBLIC,

Rari sunt ocaziile când se vorbește despre carte. Oficial, odată pe an. Asemenea preocupări, socotindu-se de natură secundară, sunt rezervate, dintr'un sentiment de binevoitor indiferențism, acelor cari, pe lângă alte îndeletniciri definite, n'au altceva mai bun de făcut. Uneori sunt lăsate la îndemâna exploataților slovei.

Nu tot acelaș lucru e inșă cu cultura. De aceasta fiecare se crede îndreptățit că e bine să mai facă, din când în când, caz. Și se face fără de nici un pic de jenă. Se abuzează chiar; cu acelaș zel cu care nu se abuzează de carte ori de sinceritate. E suficientă o simplă situație materială, — felul agonisirei nu interesează — o simplă etichetă de îndoelnică însemnătate pentruca ipocriziei morale să i se suprapună ipocrizia intelectuală. „Firul care leagă omul de viață s'a dovedit a fi așa de subțire încât adesea chiar și haina crează o stare de spirit.“

Insfârșit s'ar putea spune multe pe-această

temă. Ne oprim pentru a încerca să scoatem din măldarul de volume apărute, infinitul acela de frumuseți sfătuitoare și recreatoare care se poate găsi, atât de ușor de oricine cu minte pricepătoare și suflet nealterat, în cărți. În cărțile de tot felul apărute în anul literar încheiat și inaugurat din nou astăzi din inițiativă Regală și din adâncă înțelegere Domnească.

Nu vom căuta să convingem pe nimeni de importanța acestui eveniment pe care l-au avut până acum ca apanaj — pentru a-l exploata numai — doar librăriile și pe care noi am ținut să-l evidențiem prin această inaugurare. Nu, fiindcă după spusele lui *Paul Valery*, nu poți convinge pe cineva să simtă și să-i placă ceea ce nu-i place și mai ales să-i placă ceea ce nu-i făcut să-i placă.

Stimat Auditor !

Vom trece în revistă o parte din fenomenul literar al anului pe care *Afirmarea* l-a înregistrat, a ținut să-l înregistreze. Dacă vi se va părea că vorbim ori am vorbit prea mult, să ne iertați. Odată pe an, în aceste părți nici măcar atâta nu s'a făcut, vi se vorbește de suflet fără a vi se plânge de ceva, vi se adresează sufletului fără a se formula pretențiuni, vi se adresează minții fără a vi se cere ceva.

După Carel, după Alexis Carel, numai cărțile ar fi să fie esențiale. Aceasta ar fi idealul și când e vorba de ideal totul se substituie unei necesități sufletești. Cartea însă nu mai constituie un ideal, o necesitate așa zisă, sufletească, ci exclusiv una materială. Prin ea, și-aici vorbim de manuale; prin pospăirea lor — se ajunge la o existență socotită mai ușoară. E un adevăr acesta, poate supărător, dar așa e dacă se analizează puțin. Nu o vom face.

De obicei pe o carte pui mâna în două împrejurări: când vrei să-ți omori timpul, să te distrezi, ori când ții să-ți folosești timpul însușindu-ți ceva. O apreciezi în măsura în care te identifici cu ea. În provincie, obișnuît, trec cărțile cari cmoară timpul, cari distrează. Și-acestea trec puțin, justificarea netrecerii găsind-o în plictiseala de care se plânge, adesea, foarte multă lume intelectuală. Mor de plictiseală, numai ce auzi pe unii. Și pe drept cuvânt, lumea, se plictisește. Nu moare, dar e o situație penibilă să te crezi și să te admiți intelectual și să n'ai ce să faci când timpul ți se oferă. Pe alții îi mai auzi căindu-se și altfel: „Oricât de bună ar fi o carte — bună după gustul cititorului firește — nu pot citi mai mult ca 10—15 minute, căci pe-urmă adorm“. Și-adoarme, nu se laudă. Adoarme fiindcă nu-i obișnuît cu slova, fiindcă n'a avut ocazie să-i prindă gustul. Frunzărirea informațiilor din ziare e suficientă fiecăruia pentru a angaja discuții și a rezolva chestiuni dacă — ar fi el în locul lui x.

Pe degete îi poți număra pe-acei ce intră în câte-o librărie pentru vreo carte de citit !

Credem că dacă librării ar angaja personal inteligent care să citească crice-apare și să și explice, pe scurt, oricui intră în prăvălie, posibilitățile autorului, a lucrării apărute, exact cum facei cu plăcile de patefon: ți le cântă, îi cunoști melodia și tot o iai, credem că în felul acesta s'ar mai trece și cărțile, s'ar forma, poate, și gusturi de citit. Așa! Destulă carte e viața! Ce să n'veți din cărți? Se uită, ce se uită?, nici nu le vine multora în minte, că și'n cărți e viață.

Numai prin carte se afirmă primatul spiritului. „Numai cartea deschide drumurile culturii, ale păcii și-ale prosperității.“ Numai în fața cărții îți simți micimea preocupărilor, sterilitatea gândurilor amăgitoare, deobicei de natură pur materialistă. Prin carte te înalți în ochi tăi și-a tuturor, pentruca tot prin ea să te mulțumești și dispui.

Obișnuința lecturii, te dispensează de griji și de prietenii supărătoare, farmecul ei îți alungă necazurile mărunte și-ți redă momente de destindere sufletească, clipe de apropiată fericire și această formează esențialul vieții.

Și totuși cartea ca și slujitorii ei, traiește vremuri grele. E drept că „nu toate scrierile înfățișează realități românești potrivite cu firea lectorului cultivat“, dar așa cum se prezintă, în marea lor majoritate, cărțile sunt interesante și trebuie socotite absolut indispensabile. Numai prin citit te instruești și te apropii de elementul divinității din tine.

Dar să nu ne lăsăm furați de vorbe, de iluzii.

Doamnelor și Domnilor,

În anul literar încheiat, Academia Română și dela exemplul ei toți acei în a căror preocupări intră grija cinsurii numelor glorioase ale scrisului românesc, au sărbătorit *100 de ani* dela nașterea lui *Ion Creangă*, scriitorul în opera căruia, umorul și bunul simț artistic autohton și-a găsit cea mai robustă expresie. E autorul cel mai tradus, dar cel mai nestudiat de intelectualii români. A trebuit să vie un francez care să consacre o monografie a lui *Ion Creangă*.

Tot în acest an s'au împlinit 30 de ani dela moartea lui *B. P. Hașdeu*. Prin uitarea așternută peste memoria și operele lui, e cel mai neîncredut dintre toți scriitorii și cărturarii noștri. Și doar prin vinele acestui spirit viu, cu o inteligență atât de rară și cu o cultură atât de vastă, a curs cândva sânge de Vodă.

Cei 25 ani scurși dela moartea lui *Panait Cerna*, pe numele lui adevărat *Stanciof*, au trecut fără a se îmbogăți cu ceva amintirea celei mai mari speranțe a poeziei românești. Numele lui *Cerna*, care înainte de 1913 a fost o fală pentru scrisul românesc, azi nu mai spune nimic nimă-

nui. Uneori nici acelora căroră ar trebui să le spună.

Centenarul nașterii lui *N. Grigorescu* ni-aduce aminte de cel mai mare pictor român, reamintindu-ne spusele lui Delavrancea care l-a caracterizat atât de just printr'o simplă frază: „Gloria cea mai curată a României“. Operile lui Grigorescu sunt și rămân nepieritoare. Păcat că multe din ele ni li-a înghițit Moscova căreia i le incredințasem pentru păstrare și siguranță în timpul răboiului. Fondatorul școlii române de pictură rămâne mereu viu în amintirea noastră prin pânzele-i nemuritoare.

20 de ani dela moartea lui *George Coșbuc* s'au scurs ca două ore petrecute 'n desfătare. Nu ni-au spus nimic încă. Poate pentrucă această fire de țaran, iubitoare de basm și ferită de toate aspectele frământărilor moderne, a urmărit conștient cu spiritul său mereu activ, poporul pe toate cărările lui, pentru a ne da în operele-i veșnice psihologia unui sat cu toate ipostazele lui. Cea fost *Coșbuc*, în evoluția noastră literară, ne-o spune el singur :

„Sunt suflet în sufletul neamului meu, Și-i cânt bucuria și-amarul“.

În cursul aceluiaș an scrisul românesc resimte pierderea lui *G. Topârceanu* cântărețul frumosului și-al ironiei, care spunea adesea admiratorilor săi: „Cu cât lucrez eu mai mult, citești mata mai ușor, și cu cât lucrez eu mai puțin citești mai greu“, s'a despărțit de noi adresându-ni-se: „Plec răsând de propria-mi durere; Că tuturor vă las această lume; Dar tuturor vă zic: la vedere“. În țintirimul Eterității din Iași, alături de alți sfinți ai gândului și scrisului românesc, putrezește inima creatorului parodiei românești.

Pavel Dan s'a stins la 30 ani. L-am pierdut tocmai când începea să-și desvolte mai accentuat, în folosul neamului său, dar mai cu seamă a provinciei din care a răsărit — a Ardealului — tot geniul său. Cât a trăit a fost ținut, ca toți prietenii cărții de altfel, alături de cele ce i se cuve-neau. A plecat dintre noi ros de cancer dar ușurat de răutatea lumii. Nuvela „Iobagii“ i-a fost premiata, cu câteva zile înainte de a-și da sufletul, de România Nouă.

Alexandru Lupeanu Melin a plecat și el din lumea aceasta, pe care a îndrăgit-o, a servit-o și căreia i-a închinat o inimă entuziastă și mărimoasă, a plecat subit și prea puțin cunoscut. Blajul cultural și cu el întreg Ardealul a pierdut, prin moartea lui Lupeanu Melin, pe unul dintre cei mai instruiți și mai talentați fii ai săi. Modest și timid, fostul bibliotecar arhidiecezan, membru al S. S. R. autorul sublimelor „Evocări“, al celei mai bune monografii despre Blaj, al schiței Din pășuniile lui Niță Sdrenghea din care vă vom citi

imediat, a murit sărac și departe de Blajul pe care l-a iubit, l-a cinstit și l-a făcut atât de cunoscut.

D. D. Pătrășcanu, azi doar un pumnisor de cenușă bună de aruncat în ochii acelora cari, în viață, n'au putut încape de el, s'a despărțit cu mâhnire în suflet de lumea aceasta atât de nedreaptă. Lucrările-i rămase, deși nu trădează sbuciumu-i sufletesc, ascund în slovele lor glumețe, o mare doză de amărăciune. Cime i-a citit lucrările: *Schițe și amintiri; O critică și-un profesor; Candidat fără noroc; Inzăpădiții; Vinovații, Domn Nae, Un prânz de gală; Ce cere publicul dela un deputat*; ori schițele și nuvelele de prin diversele publicații literare, nu se poate să nu fi avut momente de adevărată recreare. Colaborator al dlui *M. Sadoveanu* la *Viețile Sfinților* și *Sfințele amintiri*, Pătrășcanu lasă vrednică pildă urmașilor săi propovăduitori de gând scris.

Cu *Octavian Goga*, „seniorul atât de respectat al literaturii contemporane, chiar după politicianizarea lui“, se înscheie seria mormintelor scumpe. Dacă Oct. Goga ni-a lăsat numai cu amintirea despre ființa lui, sufletu-i ne-apartine. Ni-a rămas în întregime ascuns în slovele răscolitoare și duioase ale versurilor sale. Debutând sub pseudonimul *Nicolae Otavă*, feciorul talentat al Ardealului nedreptățit, cântărețul înflăcărat de idealuri românești, atinge în această țară, pentru care s'a sbuciumat și a suferit, toate culmile rezervate fiilor aleși: deputat, președ. al S. S. R., membru al Academiei, prof. univ., primministru. Pe urma trecerii lui prin viață ne rămân versuri înduioșător de ademenitoare, proză nebănuț de limpede, teatru evocator prin sbuciumul personagiilor, discursuri pline de avânt, traduceri desăvârșite. Spiritul lui *Octavian Goga* ni-l va păstra veșnic viu în amintire, întreținându-ni-l mereu proaspăt în inimi, murmurul apelor Oltului și Mureșului, șgomotul codrilor verzi de brazi, frumusețea și vioiciunea platurilor Ardelene, foștii lui prieteni de viață, de avânturi și de suferinți, căroră li s'a destăinuit, pe cari i-a căutat pentru a li se dărui și a-i cânta.

Octavian Goga prea e încrestat adânc în inima acestui neam, poeziile lui prea se cântă, se recunosc și de admiră pretutindeni, ca să poată aluneca atât de ușor pe panta uitării ori a nesocotinței.

În ceiace privește cartea, ea este în întreprinderea editurii. Și editurile noastre, în frunte cu *Fundațiile Regale*, au ținut să împospăteze atmosfera literară împânzind piața cărții cu diverse serieri, nu întotdeauna prea eftine. Luna aceasta, cumpărătorii, se vor revanșa bucurându-se de o reducere însemnată — 20% — pentru lucrările favorite cari le lipsesc dar care ar dori să le îm-

bogățească și să le completeze biblioteca.

Editura Fundațiilor Regale, la a cărei inițiativă s'a hotărât cinstirea cărții, pe lângă scrierile de mare interes lectoricesc tipărite în cursul anului, a scos o serie de volume cu ocazia *lunei cărții*. De ex. : Ediția III-a din *Istoria Românilor* a dlui C. Giurescu; *Dela Chateaubrinad la Malarmé*, sub îngrijirea dlui *Perpessicius*, înfățișează, în traducere, criticii creatori francezi; *Viața lui Ion Creangă* de dl. Gh. Călinescu; *Urcau bătrânul* de regretatul *Pavel Dan*; în această lucrare se relevă viața și psihologia transilvăneană; Vol. IV și V din I. L. Caragiale ediția dlui *Șerban Cioculescu*; *Funcțiunile creatoare ale subconștientului* de I. Biberi; *Cărțile populare românești vol. III* de prof. N. Cartoian; deasemeni operele scriitorilor tineri premiați anul acesta de Fundații: dl *Bucur Trnicu* cu *Apărarea civilizației* și dl. I. Lungulescu cu *Dreptate*; pe urmă: *In zodia Săgetătorului* de C. Lewis; *Versurile dlui Tudor Arghezi: Cuvinte potrivite, Flori de mucigai; Stihuri de seară și Mărțișoarele*.

Dl. *Tudor Arghezi* e azi cel mai bărfit și mai admirat scriitor. Admirat de-acei ce l-au citit și l-au înțeles — *vorbim de versuri* — bărfit de-acei ce nu l-au pătruns sau care pătrunzându-l îl invidiază. În jurul *talentului*, a *geniului* și-a *geniului* său s'au încăerat ambele tabere. Una apoteozază, alta ponegrește. Noi ne-alăturăm sfioși dar mândri, de-acei ce admiră. O facem fiindcă nouă ni-s dragi stihurile frumoase.

În *Editura Cultura Românească* condusă de-aceiaș persoană care e și la Fundații, dl. Roseti, s'a tipărit cărți diverse și în general bune: *Școala Superioară țărănească* a dlui *Stanciu Stoian* e o scriere în care autorul ne face istoricul școlilor țărănești din alte părți, înfățișându-ne frumos și documentat realitățile dela noi. *Drumuri cu Popas* a lui *Petru Neagoe* în traducere dlui *Giurcea*; părerea despre lucrare fiind menționată în revistă, cităm ceva ce-am scris la timp cu privire la autor :

Cititorul necunoscător al anumitor amănunte în legătură cu viața onora din scriitori cu care se întâlnește în lectură, va fi contrariat desigur la citirea numelui unui autor român cum e *Petru Neagoe*, acest nume atât de românesc, dar care apare totuși în literatura română, tradus. E o situație cam stranie a te afișa și a face caz chiar de origina și preocupările tale românești și a realiza totul în altă limbă.

Înțelegem ceiaș ne convine să înțelegem din această duplicitate de atitudini. Nu putem admite însă ca un scriitor român, de pildă *Petru Neagoe*, autorul acestei lucrări și-a multor altora, ridicat din rândurile emigranților români în America, să nu poată realiza ceva și în limba în care a cres-

cut, pentru acei pe care i-a părăsit din motive ce nu interesează această rubrică. Și doar *Petru Neagoe*, acest scriitor atât de român care e și pictor — o fi mai mult pictor? — și care ni-a vizitat nu de mult fiindcă îi era dor de noi, e drept că în urma unei invitații a guvernului român, părăsise țara după majorat deci după ce-și făcuse studiile în țară, adică la o vârstă când limba maternă i se înrădăcinase fără posibilitate de uitare ori alterare.

De ce tocmai el, *Petru Neagoe*, îndrăgostitul înflăcărat de țarina, de opinca și de sumanul țaranului ardelean, de ce tocmai el să ne pară, să se lase să ni se pară, atât de înstrăinat încât să ne întâlnim cu el, în scrieri, prin intermediari? S'a identificat până într'atâta oare cu obiceiurile americanești și cu graiul englezesc încât nu-și mai aduce aminte, i se pare primitivă grebla românească?

Se știe doar că o traducere oricât de ideală ar fi ea pierde, vrând nevrând, din farmecul originalului. Și *Petru Neagoe* este întradevăr un scriitor care te poate desfăta desăvârșit oricât de pretențios cititor ai fi.

E o povestire din mediul rural și din copilăria autorului.

Editura Cugetarea, cea mai harnică și mai românească editură realizată prin muncă românească — cercetați vol. *Tari și Slabi* de *Georgescu Delafras* — și capital românesc, pune la îndemâna publicului: 1907 — *Mane-Tekel-Fares* — și *Noi vrem pământ* ale dlui *Cezar Petrescu*, acest *Balzac* al nostru al românilor, în care ni se prezintă măestrit promiscuitatea arendașilor și mentalitatea proprietarilor datorită cărora s'a ajuns la răscoala din 1907. Completată cu volumul în curs de apariție, această trilogie va reda un moment de rătăcire românească.

Orientări în veac a dlui *N. Roșu* — alături de *Dialectica Naționalismului* a aceluiaș autor, e o lucrare plină de spirit naționalist sănătos. Am dorii din suflet să auzim că aceste cărți au intrat în cât mai multe mâni și inimi.

Dl. *G. M. Vlădescu*, autorul, *Morții Fratelui meu*, ne-a dat *Gol* lucrare în care încreștează mentalități și metehne provinciale. Fără ezitare se poate apropia oricine de-acest roman.

Noaptea Barceloneze de *M. T. Rumano* e o descriere a unor întâmplări fantastice atribuite unui cartier chinezesc al Barcelonei. Scrisă pe gustul publicului, e un fel de roman polițist, lucrarea va trece desigur ușor.

Trei Maeștri — *Balzac*, *Dikens*, *Dostoevski* — a lui *Zweig* în traducerea lui *Relgis*, face cunoscuți cititorului trei geniali romancieri ai secolului al XIX.

Nyusu de *D. C. Atanasiu* e un roman cu sub-

iect obișnuit, scos din viața de toate zilele. *Nyusu* e numele unei fete îndrăgostite de-un bărbat pe care nu-l bănuia căsătorit.

Francois Mauriac — în traducerea preotului E. Păsculescu și C. Ghica ne face cunoscută viața lui Isus prin lucrarea cu același titlu „*Viața lui Isus*”.

Dr. N. Porsena prin *Regenerarea neamului românesc*, punându-ne în fața unor dureroase realități, îndeamnă cititorul, prin această lucrare documentată și dătătoare de curaj, la încredere în virtuțile strămoșești. Pentru tineret această scriere e un tonic spiritual.

Doamna de Pompadour și epoca ei a lui *Alfred Leroy*, servește, în traducere, cunoașterii slăbiciunilor unui om, Ludovic al XV și determinării revoltei unui popor.

Fii om de caracter a lui S. Smiles tot traducere, va da de gândit acelor ce nu-și privesc și controlează cu suficientă severitate unele acțiuni, anumite atitudini. Ar fi păcat ca această carte să rămână în vitrine.

Tătunu dlui *Al. Lascarov Moldovanu*, sfătuitorul dela Radio și autorul a atâtor alte scrieri, dintre care cea mai apropiată, *Intoarcerea lui Andrei Pătrașcu*, completează în mod fericit cealaltă lucrare, *Mamina*. Ce bine-ar fi ca lectorul să se angajeze în slujba tendințelor autorului! Părintele *Agârbiceanu* prin *Sectarii* ne arată toată putreziciunea politică care încinsese sufletele. Roman cu cheie și cu tendinți: *Sectarii* pare lucrare de răfuială. Totuși rămâne scriere de frunte prin limpezimea stilului.

Furtuna dlui *Ov. Densușianu* — *Fiul în schimb* e o lucrare tulburătoare. Sensibilitatea vibrează în tot cuvântul. Deși întregire a Stăpânului, *Furtuna* își păstrează independența și claritatea.

Dr. *Sandru Teleajen* în o *Fată singură* ne expune parcă o întâmplare petrecută nu prea de mult în capitala noastră în legătură cu procesul inginerului Ciulei. E o simplă întâmplare desigur.

Mai amintim traduceri: *Ragina Margot* a lui *Dumas*; *Trei Titani* a lui *Ludwig*; *Marat* de *Gerar Walter* care încununează munca harnicel edituri *Cugetarea*. Noroc că ni-a venit în minte. *Ogio-San* a dlui *Timus*, și volumul de nuvele *Vectrul* a dlui *V. Papițian* îi sunt cărțile de reclamă.

Naționala Ciornei și-a sărbătorit nu de mult și ea 10 ani de existență. Născută dintr'un vis pentru a trăi prin muncă perseverentă, această editură a încurajat tânărul scriitor satisfăcând înalte necesități spirituale. Pragul acestei edituri l-a trecut tot ce are această țară mai întregit spiritualicește.

Pe lângă cele mai bune traduceri ce-a cunoscut tiparul la noi, traduceri cu cari editura își

crează un titlu de glorie ca: *Șt. Zweig* cu *Erasmus*; *Ludwig* cu *Hindenburg*; *Andrei Maurois* cu *Istoria Angliei*; *Rudyardh Kipling* cu *Kim*; *Maurice Baring*, cu *Daphne Adeane*; *Huxley Aldous* cu *Contra punct*; *Sinclair Lewis* cu *Dodsworth* și altele pe care revista noastră *Afirmarea* nu a uitat a le menționa la timp, *Dodsworth* și *Vulpea* încă n'au fost prezentate fiind apărute între timp, a tipărit tot felul de scrieri amexând, datorită calității lucrărilor, zone noi de lectori.

Dintre scriitorii autohtoni cari au fost editați de *Naționala-Ciornei*, în acest an, amintim: *Mircea Damian* cu *Gh. I. Marin* descriere sumară autobiografică de scriitor încrezut. Autorul are lucrări mult mai bune ca de ex.: *Deacurmezisul* care e tot autobiografie.

Mircea Eliade — *Șarpele* — e o poveste fantastică care te medurește și irită, dar care te pașionează prin misticismul ei.

Mircea Eliade e un scriitor care se naște la 100 de ani odată și care, ținându-i seamă de tinerețe, are cea mai bogată activitate. A fost lansat de *Naționala-Ciornei* cu *Izabel* și *Apele Diavolului* scriere de debut. Intre *Isabel* și *apele Diavolului* și *Șarpele* se cuprind o întreagă serie de lucrări care înalță și consacră pe autor.

Zaharia Stancu cu *Taifunul* dsale s'a cam întrecut cu gluma. Prea a vrut să fie original și modern. O epigramă a dlui *Tepelea* din volumul *Instantanee*, caracterizează și lucrarea și activitatea autorului: *Ce mai pacoste pe Stancu!*

Toți îl plâng până la umul,
Ce clădise ani de zile,
I-a distrus subit *Tai fun ul*.

Alia Rachmanova în *Fabrica de oameni noui* descrie haosul din Rusia de azi determinând rostul femeii în schimbarea apucăturilor.

I. Pelț cu *Pui de tele continuă Țară Bună*. Lucrare de ciclu. Depinde de gust.

Dr. *Dan Petrașincu* prin *Monstrul* dă o binevenită lecție părinților cu ploduri răsgăiate.

Enigma Otiliei, c. dlui *G. Călinescu* cel mai autentic și mai autorizat critic al nostru, e lucrarea suverană a anului. Intre scoarțele acestei scrieri se închide viguros, dibaciu și corect, tot freamătul orașelor noastre după cum în *Ion* al dlui *Rebreanu* trăește satul românesc. Scrierea e și un îndreptar al limbii pentru foarte mulți intelectuali.

Cartea Românească, editură care prin însăși titlul ei se recomandă, a desvoltat în cursul anului o activitate care a impus și a stimulat pe celelalte edituri.

Oamenii Aleși, români și streini, ai dlui *I. Simionescu* e un fel de antologie cu figuri strălucite de altă dată. Lucrări de îndrumare și instruire, volumele au fost recomandate dlor inv. pentru

pregătire în vederea examenelor de înaintare.

Fata moartă a dlui I. Missir a fost premiată de S. S. R. acum vreo zece zile. Ni se descrie războiul. Războiul nostru din 1916—18. Frumos, înțelegător, revoltător. Nimeni nu ni l-a înfățișat cu atâta talent. Autorul a luat parte. L-a trăit. Fata moartă e numele unui munte unde s'au dat lupte neîndurate.

Dl *Al. Th. Stamatiad*, autorul volumului *Pagini din Oscar Wilde*, a fost și dsa premiat recent de Academia Română pentru activitatea dsale poetică și și pentru acest volum.

Amintirile unui învățător de *Șt. Filon* inv. pensionar desigur, prezintă școala sulă diferitele ei aspecte. Lucrare informativă care mulțumește.

Dl *Ionel Teodoreanu* a scăpat premiul Național datorită unui singur vot. L-a luat pe merit și pentru activitate scriitoricească din trecut dl *A. Cazaban*. *Secretul Anei Florentin* e un roman scris cu îndemnarea-i cunoscută însă tratează un subiect prea comun. Neînțelegerile dintr'o căsnicie. Mai precis problema căsătoriei. În *Casa Bunicilor* se întoarce ca și în *Ulița Copilăriei* la viața-i din copilărie. În *Casa Bunicilor* nu-i de calitatea *Uliței Copilăriei*.

Amintirile unui cinic traducere după *Arcadie Avercenco*, *Ochii lui Atila* a dlui *Gr. Patriciu*, *Geer Patrik*, coșcarul dela „Baloanele“ Curentului, *Amintiri* de *Gh. Brăescu*, *Amintirile unui luptător* de general *Marcel Olteanu* sunt scrieri pline de spirit, de nerv, de îndrumări și de originalitate. Mai cu seamă *Amintirile unui luptător* se pretind citite. Sunt schițe de-o savoare cum rar se întâlnește. Dar editura *Cartea Românească* are un mare merit. Incurajează nuvela. Retipărirea volumului *Neguțătorul de Arome* a dlui *C. Moldovanu* și editarea *Glasul Nevesti-mi* a dlui *M. Sorbul* evidențiază gustul conducătorilor acestei întreprinzătoare edituri. Răcomandăm călduros și insistent publicului lectura nuvelilor din lucrările menționate. *Valpurgia* din *Glasul nevesti-mi* și *Trandafirul Albastru din Neguțătorul de Arome* sunt schițe care se găsesc cu greutate în literatura de azi. Doar di *I. Nicolau în Comoara Blestemată* — volum scos de Cugetarea — de care vom vorbi în numărul viitor al revistei, mai conține asemenea bucurii sufletești. Cu *Pătrar de veghe* al dlui *I. G. Cantacuzino*, pe care deasemeni nu-l va uita *Afirmarea* editura *Cartea Românească* intră în al doilea an literar. Și în celelalte edituri găsim cărți tot atât de prețioase ca și acele amintite fugitiv până aci. Le vom enumera sumar pentru a nu exaspera cumva pe cineva.

Editura *Ideia* de sub conducerea amicului *I. Rotaru* a lansat de exemplu cărți cari au stârnit interes. *Trenul Albastru* al colegului *B. Iordan*, autorul cunoscutei trilogii: *Normaliștii*, *Invățăto-*

rii, *Revizori și Inspectori*, iar recent a volumului *Satele*, e o lucrare în care pulsează viața unui târgușor moldovenesc. La fel cu trilogia dlui *Petre Ghiță: Istoria Doctrinelor Politice, Arta politică și Oameni și fapte*, lucrări de serioasă documentare. Mai amintind de interesantele povestiri din *Regele Mir* a dlui *N. Papadopol*, relevăm frumoasele versuri „*Soare într'un strop de rouă*“ a dlui *E. Papazissu*.

Socecul — vechea editură — intensifică și ea tot soiul de lucrări. *Cetatea antică* a lui *Fustel de Coulanges* va mulțumi și instrui pe oricineva avea răbdare a o gusta. Atragem serioasă luare aminte asupra acestei minunate traduceri. Deasemeni asupra volumului, cu nebănuț de simțite povestiri, *Omul gol* a lui *Dan Petrașincu*.

În editura *Vremea* pe lângă surprinzătoarea „*Schimbare la față a României*“ a lui *Emil Cioran*, dăm peste „*Invitație la Vals*“ a lui *Mihai Drumeș* roman în care sentimentul iubirei bate la poarta judecării.

Cultura Națională editând mult povestitele „*Notițe zilnice*“ ale Mareșalului *Averescu* ne dă *Roza Vânturilor* a dlui *Nae Ionescu* și alte câteva traduceri.

Universala Alcalay e o editură care încă nu se lasă. *Descartes* a dlui *C. Noica* încheagă suficient ceace a creat acest titan al meditațiilor. La fel traduceri: *Danton* de *Louis Madelin*; *Cleopatra* a lui *M. E. Delaen* și *Maria Walevska* a lui *Octav Aubry* sunt lucrări de reală valoare și literară și istorică.

Remarcăm în editura ziarului *Universul* și atragem atenția în mod insistent asupra neîchiptului de prețioase desvăluiri din cele 2 volume a dlui *C. Gane: Trecute vieți de Doamne și Domnițe*. Volumul I din această vastă lucrare e premiat de Academia Română. *Revista Satul și Școala din Cluj* editează scrierea dlui *Gh. Tulbure* „*Școala sătească din Ardeal în epoca lui Saguna*“, scriere substanțială și necesară publicului pentru a-și completa și verifica cunoștințele în această direcție. Mai tipărește „*Conștiință Națională și Geografie*“ a lui *George Vâlsan* și alte câteva scrieri de viu interes.

Editura revistei *Familia*, tipărește printre alte scrieri de gust și de pret, cartea dlui *Tiberiu Moșoiu* „*Niculae Mălescu spătarul călător în China*“ scriere ce întregeste un gol ce vătămă orgoliul nostru național.

Edituri mai sunt încă. Dacă ni-am potrivi n'am termina ușor. Mai amintim în treacăt pe a lui *M. Neagu* din Sibiușoara care a tipărit și de mult *Maree* a dlui *Vladimir Vecerdea* — pseudonimul dlui prof. *V. Vasiliu*. *Lanuri* din Medias, pe lângă alte scrieri de care am vorbit altă dată, a tipărit delicioasele *Instantanee* ale dlui *G. Tepelea*, epigrame din care una am și amintit-o carac-

terizând *Taifunul* dlui Stancu. Editura I. E. Toronțiu din București, ca o sfidare a constatării că cititorii de versuri sunt pe cât de rari pe atât de pretențioși, tipărește deosebit de îngrijit, volumul cu *Sonete* a poetului G. Tutoveanu.

Librăria Pavel Suru tot din București ne face surpriza editării frumoaselor versuri „*Trecere prin alba poartă*“ ale prietenului nostru Ion Șugariu.

Editura Lepage din Cluj prezintă admirabila lucrare „*Vânători de microbi*“ a lui Paul de Kruiș.

Dar anul acesta s'a trecut, ori s'a irosit, cerneală suficientă și'n Sătmar și despre Sătmar. Dl. Th. Tucanovici dela Adția financiară a scos volumul de povestiri: *Constelații*; iar dl. Giurgea Ion a tipărit „*Probleme școlare și naționale la graniță*“. Asupra ambelor lucrări ni-am spus cuvântul la timp. Poetul *Himoveanu*, tipărește cu ajutorul *Astrei*, volumul de gingase versuri: „*Azur pen'ru plopul cu ingeri*“. Despre Sătmar, după regretatul Mezea cu *Vasile Lucaci*, apar cărțile dlor *Doboși*: *Din istoria Sătmarului și Ștefan Mărcuș — Sătmar*, scrieri despre care vom vorbi cu prima ocazie.

Și acum ne oprim. Am pomenit numai deoparte din volumele apărute într'un an. Peste scrieri de valoarea și seriozitatea unei „*Partide de Poker*“ și dl. D. Stănoiu are o lucrare cu astfel de titlu, am sărit. Am trecut așa... liniștiți, dar trăgând cu coada ochiului. Cărțile scoase de *Fundații* le-am recomandat în schimb, fără nici-o apreciere ele fiind toate merituoase, toate necesare. Dar ați băgat de seamă puținăteaza versurilor? E un semn că poezia nu rentează. Nu rentează în sens de afacere. In *sens literar primează*. In afară de stihurile publicate în diversele buletine periodice, editurile nu prea hazardează să rămână cu maculatură în rafturi. Ah și scumpă-i poezia! Scumpă în înțeleșul de înălțătoare.

Evidențind lucrările și scriitorii premiați, în afară de-acei amintiți în cursul expunerii, încreștăm aci și numele acelor cinstite nu de mult de S. S. R. : *Ludovic Dauș*, premiul Reegle Carol II, pentru romanul „*Jumătate de om*“; Premiul *Socec* pentru poezie dlui *Șerban Bascovici* cu volumul „*Destăimiri*“; Premiul „*Costacopol*“ pentru critică s'a acordat dlui I. Biberi — dlui e medic în T. Severin — pentru cartea „*Etudes sur la littérature roumaine contemporaine*“; și premiul S. S. R. dlui prof. N. I. Herescu pentru *Lirica Latină*.

Și-acum, *Stimat Auditoriu*, înregistrând și darul în cărți pe care Franța a ținut să ni-l facă, și ni l-a și făcut, mai deunăzi ca un simbol al aspirațiilor comune și continui, ne dați voie ca prin această sumară expunere, dvștră și noi, prietenii ocrotitori ai slovei române să socotim de inaugurată luna cărții la Satu-Mare.

DI. TITUS L. ROȘU

Cartea, citorie domnească

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

In numele revistei „*Familia*“ dela Oradea particip cu entuziasm la această sărbătoare și aduc „*Afirmării*“ cuvântul bun și îndemnul mai bătrânei reviste *Familia*.

Pentru noi, în timpuri mai vechi, voveozii; Domnii în vremea statului organizat au fost purtătorii de grije a tot ce interesa viața internă sau externă a țării. In concepția Evului Mediu țara fiind moșia Domnului, el declara rășboiu, încheia pace, iar pe oștenii credincioși îi înzeștra cu daruri și moșii. In cele interne se îngrijea de biserici și de organizare. Domnul, imprima și caracterul său țării. Era Domnul pornit spre rășboaie, care s'au dus totdeauna în numele unor mari necesități și idealuri, țara era rășboinică. Cele mai impresionante figuri sunt Mihai Viteazul și Ioan V. Cel Cumplit. Dar când Domnul era mai puțin aplecat spre rășboaie, iar energia și-o concentra în organizarea administrativă și culturală a țării țara lua alt aspect: de preamăritoare prin biserici a Domnului-Dumnezeu iar prin slova scrisă, acolo, a cuvântului sfânt și culturel. Mircea cel Bătrân este temelia — iar prin Ștefan cel Mare, această străduință o încoronează figura pregnantă — și domnitoare a lui Constantin Brâncoveanu.

Dimcoace, în Ardeal, voveozii noștri, supuși regelui Apostolic, care-i ducea la rășboaie, în vremuri mai puțin oprimitoare, chiar și în o parte a veacului al XIV-lea, și-au imprimat puterea, câtă încă și-o mai puteau ține, în construire de lăcașuri sfinte și de protejare a tradiției. Mănăstirea-episcopie Peri citorie a marilor voveozii Maramureșeni din v. al XIV-lea, grăitoare și apărătoare a cuvântului adevărat până în 1740, rămâne ca o dovadă peste veacuri nu numai despre țaria, dar și despre dragostea de cultură și lege a voveozilor de aici. Când n'au mai putut suporta atâtea chinuri pentru legea lor, ci au trecut munții — urmați în v. al XVII-lea de atâtea alți români; — ducând cu ei o frumoasă tradiție de cultură românească.

In părțile Bihorene, tot din aceste vremi, în cutare sat voveodat, mai persistă încă amintirea unor vechi episcopi.

Mai târziu, locul voveozilor, îl vor lua preoții și protopopii. Și, dacă nu se va putea munci pe teren politic, se va continua totuși pe cel cultural — bisericesc, cu o frumoasă tradiție. Vor răsări pe întreg întinsul Ardealului biserici de mare valoare artistică iar în tinda lor școale de copişti și dieci. Lipsiți de autonomie politică, streini și ca lege și destin de regii asupritori — gândurile de viața nouă se vor îndrepta spre țările libere amîn-

titoare de vremi voevodale țări de aceeași lege românească. Și această lege, peste toate vremurile de încercări va forma țaria rezistenței noastre. Pe această atitudine, epoca fanarioților zugrăvită în ciodată. Mângăerea și indemnul ne erau Domnii liberi iar hrizovul cu poruncă domnească erau cărțile de slujbă ce se tipăreau *prin dărnicia lor* acolo, iar mai târziu și aici.

Această legătură se continuă cu mai multă intensitate în veacul al XVIII-lea, cu care, persecuțiile împărătești, de disolvare, obligau o mai atentă privire a lor, asupra Ardealului. Și prin această atitudine, epoca fanarioților zugrăvită în culori sinistre apare și ca o epocă de lumină. Cărțile tipărite *în vremea lor*, iar unele și cu dărnicia lor, pătrund până în cele mai ascunse sate Ardelene.

Aminteam că Domnul era stăpânul absolut al țării. Și că el se îngrijea de organizarea și îmbunătățirea ei. Mănăstirile și bisericile au fost pe primul plan. Dar acestea sunt și cele dintâi ateliere de slovă. De aceia, dela primele însemnări istoriografice al căror obiect îl formează numai Domnul cu Familia și faptele lui, — până la cele mai frumoase cărți de slujbă, religioasă, toate s'au făcut *la indemnul, cu cheltuiala și pentru mărirea lui*. Alături de el, apare întotdeauna primul său sfetnic: mitropolitul sau cutare episcop. Dar dărnicia domnească nu se va întinde numai asupra Românilor ci, prin cărți tipărite în diferite limbi, asupra întregului orient ortodox.

În trecutul nostru, câteva cărți au produs o mare vâlvă în lumea creștină românească, încrâștând și epoci de dezvoltare a culturii noastre iar pe Domnii sprijinitori, plasându-i în rândul martilor ctitori.

Între cele dintâi este, Cazania din 1643, a lui Varlaam mitropolitul Moldovei — aprigul luptător contra reformatiunii. Cartea, s'a tipărit cu banii lui V. Lupu.

În Predoslovie se scrie:

„Carte românească de învățătura duminicelor etc. *cu zisa și cu toată cheltuiala lui Vasile Voevodul și Domnul Țării Moldovei*, din multe scripturi tălmăcită și din limba slovenească pre limba românească.“

Această carte a fost scrisă pentru toată seminiția românească de pretutindenea.

În Precuvântarea Domnului, Vasile Lupu spune:

„Io Vasile Voevod cu darul lui Dumnezeu țitoriu și biruitoriu și domn a toată țara Moldovei, dar și milă și pace și spăzenie a toată seminiția românească *pretutindenea* ce se află pravoslavnicii într'aciastă limbă cu toată inima cerem dela Domnul-Dumnezeu și izbavitorul nostru Is. Hs. Dintru cât s'au îndurat Dumnezeu dintru mila sa de ne-

au dăruitu dăruim și noi acestu daru limbii românești carte pre limba românească, întâiu de laudă lui Dumnezeu, după aceia de învățatură și de folos sufletelor pravoslavnicii. Să vaste și de puțin prețu, iară voi să o primiți nu ca unu lucru pementescu, ce ca unu odor cerescu și pri însă cețindu pre noi pomeniți-și întru ruga voastră pre noi nu uitareți și hiți sănătoși.“

Exemple din această carte și au găsit în multe sate ardelene și ungurene — dar mai ales a fost copiață în zeci și sute de copiiști și preoți, îndeplinind ceea ce sp. Dl: pt. toată seminiția românească.

Tot din această vreme, din 1652, este *Indreptarea legii cu Dumnezeu* „care are toată judecata arhierască și împărătească pentru toate vinele preotești și mirenești“ tip. pe *cheltuială lui Matet Basarab*. S'a răspândit în tot Ardealul.

În 1679 se tipărește de mitropolitul Dosoftei un Liturghier din predoslovie cărui se vede interesul și a acestui Domn pentru tot neamul. Serie: „Luminatulul întru pravoslavie și credincios în părintele și fiulu și Sfântulu Ion Ducă Voevod . . . din cât s'au îndurat Dumnezeu de ne-au dăruitu milasa, dăruim și noi acum deodată acest dar limbii românești.“

Un mare sprijinitor al culturii, a fost *Șerban Cantacuzino*. El a tipărit cărți și în limbi streine. Din teaurile venețiene apare la 1687, o Biblie grecească cu cheltuiala Dlui român Editorul, care-i închină cartea, scrie în prefață:

„Iar că te vei bucura de dar, e dovadă lămurită tălmăcirea Sfintei Scripturi de către tine și prefacerea din limba grecească în a Missilor și a Dacopanionilor, înfățișând limpede dragostea ta și prea călduroasă dorința față de sfințele și de Dumnezeu scrisele cărții.“

Dar de nicăeri nu se vede mai bine interesul Domnului pentru cartea românească, cât și colaborarea cu mitropolitul, decât din pravoslovie Bibliei lui Șerban din 1688.

Biblia, s'a scris: „cu porunca prea bunului creștin și luminatului Ioan Șerban Cantacuzino Basarab Voevod și cu îndemnarea Dumnealui Costadin Brâncoveanul marele logofăt nepot de soră al Măriei Sale, carele după proslăvirea acestui mai sus pomenit Domn, Puternicul Dumnezeu den alegerea a toate Țării Românești, pre Dumnealui I-au coronat cu domnie și stăpânirea a toată țara Ungrovlahicii. Și întru zilele Măriei Sale s'au săvârșit acest lucru carele și toată cheltuiala ce-a desăvârșit, o au ridicat . . .“

S'o tipărit la București mitropolit fiind „a Țării și exarh lăturilor“ Teodosie. Această carte, a fost distribuită în cea mai mare parte, gratuit, bisericilor și mănăstirilor.

La câțiva ani dela apariție, această carte rară, umbla din mână în mână în câteva sate din R. Bihorului. **Se citea și la noi, ca și dincolo, din** aceleași cărți, aceiași slovă românească, același nume drag de Domn și Metropolit. *Dar s'a ajuns în felul acesta nu numai la zidirea aceluiași strat de limbă ci și la zidirea aceluiași strat de credință neamului, peste toate încercările de rupere și slăbire a noastră.*

Cărțile din această epocă, ne vor întări în luptă contra reformatiunii.

Constantin Brâncoveanu, domnește în alte vremi grele pentru Români. De aceia, darnicia lui va fi și mai mare. Antim Ivireanul mitropolitul, asemenea darnicia lui, cu un „râu cu curgerile de aur, dintru care au curs aceste patru isvoare: ale Românilor, Eliniilor, Arabilor și ale Ivirilor tipare“. Iar un scriitor grec în prefață unei cărți, scrie: „în acești prea fericiți ani ai păzitei tale de Dumnezeu Domnii, înflorește iarăși gloria vestită, care din vechime și dela început a câștigat neamul cu înțelepciunea sa până la marginele lumii... aceste bogate daruri le avem zilnic din mâna ta cea binefăcătoare, preabunule Domn care se bucură să împartă necontenit și pe întrecute tuturor binefacerile sale“ (I. Lupaș: Ist. Unirii Românilor p. 189).

Din această strălucită vreme, pentru artii și slovă, bisericile de aici din Sătmar și Bihor se vor umple cu cărți de-acolo păstrându multe din ele și azi cu multă sfințenie. E începutul unor vremi tulburi — dar de multă darnicie domnească — în Ardeal.

Epoca Domnilor fanarioți, coincide cu veacul frământărilor triste ardeleni. Această epocă fanariotă, a fost foarte mult huliță. S'a trecut însă prea ușor peste o muncă cu mari rosturi în viață noastră: acea a tipăririi de cărți bisericești. E adevărat că acum sarcina aceasta cade mai mult în cărca episcopilor — dar se dovedește și un larg sprijin bănesc și îndemn, din partea Domnilor. Mai ales a celor doi Mavrocordați Nicolae și Constantin și Mihael Racoviță.

Cu privire la cărțile din această vreme, sunt două documente de mare importanță din care se va putea desprinde cu ușurință: ura împărătească și scopurile ei reale; iar din al doilea tăria în luptă, și rezistență a neamului.

În totul acțiunii sale, Carol VI moștenind dela Leopold I o iluzie: aceia de a despica neamul românesc, dă un ordin în Maramureș — care se va întinde și asupra Ardealului, de distrugere a tuturor cărților „schismatice“ venite din Moldova.

Un neam însă, își are destinul și rosturile lui în lumé. Cu tot acest ordin, în 1761, când un nou val de frământări se inaugura de Maria Teresia, episcopul de Râmnic Grigore îi scrie Episcopului din Ardeal Dionisie Novacovici, ca să intervină

la generalul din Sibiu să-i permită să trimită la Arad prin vama Boiții 500 de cărți de slujbă în românește tipărite de el, în tipografia sa din Râmnic. **Cărți, care n'au mai putut fi distruse niciodată.** Și din ele se mai citește încă și azi, în multe biserici românești de pe tot cuprinsul Ardealului, pomenindu-se numele vechilor mitropoliți și a Domnilor dăruitori.

Veacul al XIX-lea, este veacul revoluțiilor: conștiința națională întreținută prin cărți și continui legături politice și bisericești, va dinamiza neamul pentru realizarea marelui gând. Domnul, fiind ocupat cu cele politice, sarcina cărții, va cădea mai mult pe umerii bisericii și ai dascălului. Totuși niciodată, nu va lipsi după puțină sprijinul domnesc. Se va întoarce și imprumutul: Ardealul va da cu prisosință din cece avea acum: oameni și cărți până în vremea lui Carol I când regimentele Tiszaiste — de aici ne vor îndrepta privirile rugătoare din nou spre Domn, acum marele rege al Românilor. Iar cărțile tipărite în vremea lui cu cheltuiurile lui, vor umple casele și inimile noastre. Vom avea și noi tipografii — dar instinctiv se urma aducerea de cărți de dincolo, pe aceleași căi. Și vom avea în casă Istoria tuturor Românilor a lui A. D. Xenopol — carte închinată regelui, slova lui Eminescu și a altora, și toate lucrările instituției domnești: ale Academiei Române. Iar glasul pământului nostru va grăi prin poetul pătimirii și prin entuziasmul dela Alba-Iulia.

Răsboiul mondial, aduce nu numai cece trebuia să se împlinească: Țara — Mare; ci, din cauza împrejurărilor și o pervertire a sufletelor: o epocă de haos, fără axă, care îndemna la rupere cu tot ce clădisem până aci. Erau frământările unei noi lumi: — a neamului mare, în hotarele lui firești. Era momentul unui act de mare curaj, de mare necesitate: de-a concentra forțele neamului întregit în jurul a celui ce fusese pentru noi întotdeauna sprijin și îndemn la fapte: *Domnul*. Și era vorba acum nu numai de muncă în cadre strimte, ci și de „*afirmării entității culturale românești în fața lumii civilizate*“. Ne clădisem o țară mare și trebuia să ne impunem Europei civilizate prin puterea noastră creatoare, ca atare. Aceasta este rostul cel dintâi al străduinței Regale.

Dar nu numai atât: țara era compusă din fracțiuni cari, în decursul veacurilor și-au creat și o individualitate proprie. Se impunea sudarea lor, și în fruntea noui țări călcând pe urmele marilor ctitori pentru crearea noii unități sufletești. M. S. Regele Carol II prin instituția Sa: „*Fundația pentru literatură și artă Regele Carol II*“ lucrează toate colțurile țării, în case și biserici, ca odinioară cărțile de slujba sfântă ale vechilor Domni.

Și un alt rost mai are Fundația Regală. „Pe această Fundațiune — spune M. S. Regele Carol II — se vor putea birui și vor găsi întrânsa întotdeauna sprijinul cel mai neprecupețit, toți făuritorii culturii românești. Să știe toți că Eu însumi voi veghea asupra dezvoltării culturii noastre, prin intermediul acestei Fundațiuni“. — Așa gândea și faptuia și marele Șerban Cantacuzino.

Urmând îndemnul și diectiva Domnului, Fundația Regală publică până acum, următoarele biblioteci: „*Biblioteca Energia*“, pentru „glorificarea actelor de muncă, de energie și de străduință care va servi — cred — spune M. S. Regele, la încurajarea acestui spirit atât de necesar în dezvoltarea națiunilor“.

A doua este: „*Biblioteca Enciclopedică*“ în care s'au publicat între altele admirabilele volume de istoria Românilor ale dlui C. G. Giurescu. Tot aici se mai publică Scriitorii români contemporani s.a. Se mai publică Biblioteca „*Informativă*“, Bibl. „*Orășe*“, Bibl. „*Artistică*“ etc. Iar contactul permanent cu publicul, îl menține admirabila Revistă a Fundațiilor Regale. Dar în cadre atât de comprimate, nu se pot însira toate oepriile născute și daruite neamului din Inaltul îndemn Regal.

Doamnelor și Domnilor.

S'a contestat câteodată, de unii, rolul ce-l pot juca marile personalități în viața națiunilor. Dar fără Alexandru cel Mare, istoria Macedoniei ar fi fost alta. Mihai Viteazul cine știe ce drum ar fi luat. Dar dacă personalitățile nu fac ele sigure istoria, ele întruchipează totuși într'un moment dat aspirațiile neamurilor, sesizează momentul suprem spre desăvârșire și acționează. În felul acesta avem o epocă a lui Ștefan cel Mare, a lui Constantin Brâncoveanu. Și aceste puncte luminoase în viața neamului nostru luminează drumul spre țintă.

Intregit în hotarele imperiului dacic — urmând razele de lumină atât de strălucitoare, ale tradiției neamul se frământă pentru misiunea lui cea mare. Ia noi avem fericirea de-a trăi și cioplă atât cât ne lasă puterile la stâlpii unei noi epoci, a unui nou stil de viață, de cultură și artă de desăvârșire al țării mari și puternice; la epoca strălucitoare a regelui Carol al II-lea.

— xx —

S'a citit din următorii autori:

G. TOPĂRCEANU :

Cioara

Câmpul alb, ca un cearșaf,
Până 'n zări se desfășoară...
Sus, pe un stâlp de telegraf,
S'a oprit din sbor o cioară,

Nemișcată 'n vârf de par
Ca o acvilă pe-un soclu,
Oacheșă ca un hornar
Și macabră ca un cioclu;

Neagră ca un as de pică,
Subt nemărginitul cer;
Singuratică și mică
Cât o bobaă de piper;

Gârbovă ca o feștălă
Intr'un cap de luminare;
Ca o mutră imobilă
De harap cu nasul mare,

Dar sinistră și pârlită
Dela coadă până 'n plisc,
Ca o pajură trăznită
Intr'un vârf de obelisc;

Incrustată 'n atmosferă
Ca un ou de ciocolată;
Amărată și stîngeră
Ca o prună afumată;

Cu alura interlopă
Ca un muzicant în frac,
Cuvioasă ca un popă
Și smolită ca un drac;

Demnă, ca un om celebru;
Mistică și fără chef
Ca un baso-relief
De pe un monument funebru;

Incomodă 'n soare, ca
Un gunoi în ochi; nefastă
Ca un chibiț ce-ți stă 'n coastă
La un joc de bacară;

Suspendată ca o notă
Pe un portativ gigant;
Slută, ca o Hotentotă
Părăsită de amant;

Mică 'n mijlocul naturii
Ca ur fir de praf de pușcă;
Neagră cum e cerul gurii
La un câine care mușcă;

Oruntă ca o vânătae
Cauzată 'n match de box;
Ca un blugăre de coks
Care-a stat o noapte 'n ploae;

Resemnată, ca 'n vitrină
O reclamă pentru vulg,
Și ușoară ca un fulg
De funingine 'n lumină;

Tristă ca un crep de doliu
In văzduhul diafan,
Ca un punct aerian
Pe al zăpezii alb orgoliu;

Stranie ca un ponos
Al priveliștei de cretă;
Solitară și cochetă,
Ca un cuc de abanos;

Neagră, ca o muscă 'n lapte,
Și fantastică 'n contur,
Ca un miez adânc de noapte
Cu lumină împrejur;

Fină ca o acadea
De țigeli topit la soare;
Prinsă 'n falduri de ninsoare
Ca un fiong de catifea;

Ireală, ca un duh
Cu penajul ei feeric —
Ca o cupă de 'ntuneric
Răsturnată în văzduh;

Gravă ca o rugăctune
Și posomorită ca o
Figurină de cărbune
Cu nuanțe de cacao;

Tragică, ca o emblemă
A obștescului sfârșit;
Sumbă ca o anatema
Aruncată 'n infinit;

Mută 'n liniștea câmpiet
Ca un bloc de piatră arsă,
Ca un ghem de beznă toarsă
Din fuiorul veșniciei, —

Atârnând de bolta goală
Ca un uger de catran
Unde prunci lui Satan
Vin, plângând, să sugă smoală

Piază-rea, ca un blestem
Asvârlit așa 'ntr-o doară
Creatorului suprem, —
Și banală... ca o cioară ?

AL. LUPEANU MELIN :

Din pătaniile lui Niță Zdrenghea.

Lupta cu taurii la București

Domnu Milin *) dela Blaj, care face foile, a fost chieaț mai în vară, la Preobrejăni, în sat la

*) Vrea să zică Melin, dela „Unirea Poporului”. — *Culegătorul.*

noi. Și s'a dat în povești cu poporu' sezând pe copacii ai cojiți dela poarta primarelui. Cum ne cunoaștem noi demult, de când am slujit în gardă la Blaj, și s'o spulberat Săcui la podu' Mihailului, 'ice domnu Milin:

— Măi frate Zdrenghea, cum o fost pățania aia cu taurii la București, când cu diligația pintru leforma agrară? Că ne-o vint și nouă la gazetă un pic de răsunset ș'am vrea să știm întâmplarea chiar pe pont.

— Cum să fie, domnule Milin, — zic — șoadă de tot. Ia' aci sânt și dumnealor, cumătru Șteflea, nenea Achim de su' biserică, om bătrân pe cum îl vezi. Și Vălcu, Toma Grosu, Zbidan, Vasile Tecă-rău, Hila, că sânt de față. Să spuie toți. Și să spuie și părintele Duman, când o da pe la Blaj, că acumai la un beteag, în capul satului. Il grijește. Trage de moarte de-așară.

— Mare șodenie cu taurii aia, domnule Milin. Nu s'ar mai pomeni...! Credeam că ne potopim cu toții, nici știre să mai rămâie de oasele noastre. Te pui cu prilosteala de dobitoc înfocat? Munte să fi și te face plăcintă. Ba te găurește cu cornu, cum găurești dovleacu cu furcoiu'. Nu i-o vint moartea din taur lui Pavel a Dumitroaii, mai acumai șapte ani? Șapte ori nouă, ce ziceți voi, mă a' noști? Nouă ori zece, că bătaia abia înce-puse. Și nu plecaseră încă la potop toate rândurile de oameni.

Pavel a Dumitroaii, care ținea atunci tauru' satului, vine într'o Marți dela coasă, din Dambu oii, și sloboade tauru' ăi bătrân la adapătoare. Ie să Mișca boncăluind din poiată. Chiar atunci aduce amarul în aretu' lui pe năclăita aia de Savetă a Podarului. Și când o vede boala de taur, ață cătră ea se îndreaptă.

Strigă Saveta cât o ia gura:

— Nu mă lăsa, nene Pavele! Tulai, tulai...!
Pavel creștin. Cum să nu șale?

Ridică furca ai de fier cu patru colți și atine calea spurcatului. Ția turbat rău, că nu'ș'ce drac, are cu fomeile. Sloboade foc pe nări, când le vede.

Saveta se chitulă subț un gard. Și rămâne Pavel. Mișca scurmă pământul cu unghia, pleacă capul și sforăie amarnic. Pavel strigă cu coraje:

— Hu-o-o-o boală!

Da' nici napucă să facă vânt cu furca și Mișca îi și alaptă cornu' ăi drept în foale. Maică sfântă...! Pavel scapă furca și bălăbănește cu picioarele și cu mâinile în aer. Și fiara îl poartă așa, în corn, o cale lungă. Când îl scapă, Pavel nici nu mai răsufliă. Ce să răsufle? Unde mai răsufli în coarnele lui Mișca?

— Și așa, domnule Milin, tauru-i pogană flără, când are mânie la mațele lui.

— Acum treaba aia dela București o fost așa, cum s'o povesti. Că mă luai cu vorba, ș'am în-

tins-o. Da' să vedeți cu Bucureștii.

Plecăm noi în diliganție, zece creștini din comuna noastră, să scoatem dreptu' poporului cu leforma agrară. Că conțiii ăia agricoli atâta ne tot învățiseră și ne răsuciseră cu legea, fie-o focu', până ne-am zis noi anu' trecut:

— Mă a' noști, conțiii ne mănăcă leforma. Și pământu', care ni-se cade nouă pîntru patimile noastre din bătaie, chică în gura Sașilor din Ghiberțea. Că ăia au pe diavolu la ei în pozumare. Ung osiile și agraru le cade lor. Hai și ne-om duce la București, să dăm ochi cu ăi domni. Și le-om spune durerea noastră, gură la gură. Suflete de rumâni sânt și ei. Și nu se poate să ne apese pe noi, viță curată de roman, pîntru niște fleoan-dări de sași.

— Bu-u-un! Ne alegem diligați, tot oamenii ăi mai de frunte și slujbași pe la comună. Cerem și pe părintele Duman între noi, ca om cu învățatură. Că, vedeți, înzădar strigă unii în potriva nădrăgarilor, da' fără leac de negreață între sumane, noi ce plătim? Te vînd și te cumpără toți flectării de pe la orașe.

Vine părintele Duman. Om de treabă, Doamne dă-i bine. Ne ferchezim noi și ne în schimbăm, cum i-se șade românului la drum. Puculuim răgulat străițile și hai la trin. Până la București nu ne mai oprim.

... Sosim într'o Luni dimineată. Să fi tot fost cam pe vremea, când se așază plugarul pe brazdă, la gustarea ai dintăi. Am și zis:

— Celezii mei or fi scos până în pontu' de-acum, halca de arătură din Răzoare. Numai de i-ar sluji vremea, să mântuie și țelina cu trifol dela Obârșă!

În București ne luăm noi după leveleandra părintelui și boc ici, boc dincolo, pe la toate cântălăriile. L-am nimerit a doua zi, în contignățiile lui și pe domnu' Ministru ăl de-i peste agrar. Și-i tocăm noi toate câte le știm, ne toacă dumnealui. Când ne ia cu buna, când se încruntă și ne probozește. Da' părintele Duman, așa bătrân cum e, nu se lasă. O întoarce și pe față și pe dos, arată hărțile noastre, le învârte, le răsuțește. Și-o scoate la căpătâi.

Eram leorcă de sudori, când am coborît dela agrar. Da' se chiamă c'am izbândit!

'Ice părintele Duman;

— Iată, am scos drepturile poporului din Curmătură. Acum pot să crepe Sașii din Ghiberțea.

Nouă ni-se infoiaseră inimile ca niște pite, de părerea ai bună.

— Brava părinte, — zice Vâlcu. Așa diligație nu crește pe toată răzoarele! Acum la adalmaș a' noști, pătrântașu' ei de leformă!

Ne-am și încurcat într'o crișmulită lângă pă-

răul Dâmboviții. Urâtă apă. Da' era bună țuica la dughiana aia de lângă pod. Meșter grecu. Știa și cum să te cuprindă. Noi, ciorecarii am hăsnăluit din străiți.

Părintele o poftit niște cărnăței, d'ăia tăvăliți pe jăratec. Grecu la zicea „mititei“. De mititel erau chiar mititei, să-i înghiți dintr'o îmbucătură. Da' spunea părintele, că au lunecuș bun. Și că grozav te taie setea duă ei...

Noi, diligații din popor, ne-am mulțamit cu slănina noastră, afumată bobură, în pod. Lunecuș mai bun ca ea, nu pot face toți crășmarii dela București!

Ne-am omenit noi așa, cu cinste și cu rânduială. Că 'icea părintele:

— Ar fi rușine să ne stricăm omenia după isprava cea bună dela agrar.

Și l-am ascultat pe popa Duman. C'am văzut noi, pe la cele ministerii, că popa nostru'i om cu minte și cu socoteală. Așa preot să dea Dumnezeu pe toate răzoarele!

Dupăce se încheie adalmașu' 'ice iar părintele'

— Ce mai facem acuma, măi a' noști? Că-i de vreme încă. Și caru' ăl de foc, nu pleacă, până când răsare găinușa.

— Ce să facem părinte? Intolnoacă sfinția ta ceva, că ne ești căpetenie. De culcat nu ne prea trage inima. Că ne-am greblaț destul astă noapte cu unghiile peste dunga șalelor, la oțelu ăla de pe Grivița, arză-i focu pureci domnești, să-i arză! Se lipece de trupu' omului, ca sgaiba de căne.

— Ce pureci, măi Ștefleo, ce pureci? Zi-le și tu ploșnițe, mă, cum le zic creștinii de pe-aiici.

— Ploșnițe-neploșnițe, da's amarnice rău.

— Ia' tăceți, oameni de Dumnezeu, c'am găsit — zice părintele Duman, resfirându-și barba cu degetele.

— Ce-ai găsit, părinte? Să am iertăciune, doar' n'o pus-o pacostea ș'aici? Ai găsit ploșnița 'n barbă? Ptiu, umfle-o zmeii...!

— Nici pomina, plătit fie întreg neamul meu de ele. Am găsit petrecania!

— A-ă-ă-ă?

— Ne ducem pe Lipscani și tunăm și noi la un cinematograf. Ne trece vremea domnește.

— Da' ce-o mai fi ș'aia părinte? Ciula-tograf? — ori cum i-ai zis?

— Ce ciulama, măi Achime? Ci-ne-ma-to-graf. Fain lucru. Să-l vedeți. Știu că aveți ce spune la borese, când ne-om întoarce acasă. Hai!

— Hai, părinte!

Batem șerparele, plătim adalmașu' și o luăm câtinel pe Calea Victoriei în sus, cătră Lipscani.

Inserează. Se aprind opaițele alea mari pe uliți și luminează ca ziua.

— Ui', mă Vâlcule, s'o coborît luna din văzduh și s'o aninat de sfoară la București. Se uită și ea

la boeri, cât sunt de mulți și de puțuluiți.

— Ba o mai venit și ai de pe lumea galbină, c'o fi și pe acolo lună. Ș'or fi chemat și alte cumetre de aiurea, că sunt multe aci la București... La toată casa una. Și stele mărunțele, la toate ferștile.

— Păzea...! mă Zdrengheo, că te ologește motobilu! İmi strigă cumătru Șteflea la o răscrucce. Era și gata să-mi rămăie la București ciolanele, dacă nu săream din vreme la o parte...!

— Trâncăniți câte polojenii toate și vă puneți capu, — ne ceartă părintele. Nu mai căscați nici voi, ai de colo, gura la toate obloanele, că se ia lumea după noi, ca după comedie. Hai mai cătănește!

Vorbind așa, mai facem un pic de cale pintre domnet și sosim pe ulița Lipscanilor, până pe la lupoaica ai cu copiii sub foale. Ice c'ar fi frații cari au implântat țărușu' Romii, în țara Teleianului. Și spunea părintele Duman, că de pe-acolo ne-am fi izdănit și noi, nația lui Trăian.

Acolo, pe Lipscani, la o căsoaie d'alea cu contignății, ciorobor și lumină mare. Și ĩmbulzeală. Se ĩnghesuia lumea ca la tăbac, în vremea răsboiului.

Mare lucru trebuie să fie aci, — gân'im noi.

— Țineți-vă de măneca țundrii și tunăți după mine, măi a' noști, — 'ice părintele.

— Ținem, ținem! Pune umăru' mă Vălcule, că tu ești mai trupeș, altfel nu răzbatem...!

Se ĩniaptă Vălcu de vre-o trei ori și boereii dela București fac loc. Unii ĩnjură și trigă „boanghine turbate“, dar se feresc de umăru' Vălcului, ca de năpraznă.

Țincuse a scos părintele. Trei lei de căciulă. Cam pipărată petrecanie, nu-i vorbă. D'a trebuie să fie ceva de capu ei, că altmintrelea nu s'ar fi grămădit aci, atâta spunză de om, să-și rupă coastele, ĩmbutușindu-se.

Iată-ne și în lontru. O șură mare, lungă și lată, cât o livadă. Șura lu' Dancăș, bocotanu' dela noi, ĩ găoace pe lângă asta. Potopită șură...! Da' ce-i zic eu șură și ea-i balhaus. Aci ĩnsă nu dăntuește nime, cum fac domni de pe la noi, când au ei baluri la oraș. In balhausu' ăsta domni șed frumos pe scaune și se uită la un părete pe care-l ĩntins, pe semne la uscare, un lepedeu pogan.

Când vedem noi așa ceva, ne sfărmăm și chitim ba una, ba alta, dar nu putem ĩntelege.

— Să știți mă, face Hila, că asta-școală. Ori o vint ș'aci domni noști dela „Astria“ și țin vre-o corefință d'alea cu ĩnvățături. Nici așa n'am zgoğhit-o rău. Că ne-om ĩntoarce acasă cu vre-o ĩnvățătură. Bun. Azi ne bate norocu'...

Popa Duman aude ce grăim și råde în barbă. Da' tace mulcom. Și nu i' treaba.

Ne așezăm și noi în rându' ăl d'ĩntăi, să fim

mai aproape de ce s'o nimeri, ș'o fi. Da' erau cam sighinase scaunele dela București, că n'aveai loc destul să-ți așezi povara trupului. Sub Toma Grosu pocneau laițele domnești, ca sub piatra morii.

Face părintele:

— Țin'te mai ușurel, măi Tomo, că ne pui la gloabă. Ce foc te lași ca o nămilă pe scândurica aia?

Toma se trage mai pe vine și stăm și așteptăm, răzămându-ne în bote. Că laițele boerești, slabă nădejde!

Un țulandrău d'ăia trece pe lângă noi, ne măsură lung și zice:

— Țarahoi! ăstia au venit aci cu prăjinile, par'că ar vrea să se bată cu ungurii!

Vălcu se ĩncrunță și gata să-i ardă una cu măciuca lui ferecată. İ și pocnea, de nu-l potolia părintele cu ochiu'. Că-i ĩretic rău Vălcu. Odată ĩi sare țandăra...

Așteptăm noi ce așteptăm ș'o dată nu-s'ce dracu are iletrița aia de pe la grinzi, că se stinge... Toate opaițele s'au stins! Se face ĩntuneric beznă.

— Măi, comedie! — strigăm noi. Da' asta ce-o mai fi? Grăjiți de șerpere a' noști! C'ați auziț voi, că la orașele mari sunt d'ăia cari cotrobăiesc pe la pungi...!

Păsăie părintele și 'ice să tăcem, că aici așa-i articusu'. İi tiatru pe 'ntunerec.

Tăcem noi ș'auzim că sfărăie ceva în urma noastră, pe sus. Parc'ar fi un motobil nădușit.

— Multe drăcii mai sunt pe lumea asta, șopoțește cumătru Șteflea. Da' mie tot nu mi-e ĩdemână cu petrecanie 'n beznă!

Năci nu gată bine vorba și se luminează păretele în fața noastră... Da' nu-i părete. İi poartă. Poartă grea, ferecată, cum au curțile grofești.

— Da' ce naiba? Ui, mă, că se mișcă! — Se deschide...

Se deschide cum se cade. Parcă se aud și ținținile croșnind.

— De unde-o răsăriț aci poarta asta, măi oameni buni? Unde dracu-i păretele care-o fost în față?

Se bate poarta de uștiori și — Maică Precestă! Ce stăm a vedea?

Niște spurcăciuni de tauri, cu cerbicile cât răzoarele, cu nările 'n pământ, ies din ocolu de colo și se răped ca alungați de fulger. Sfărăie bolovanii sub copitele lor.

Și vin ca bălaurii. Oblu cătră noi...!

— Săriți, mă creștinilor, că ne toropesc!

— Hu-o-o-o-o, boală nea!

Simțim că părăie laița și auzim pe Vălcu ĩnjurând. Sărim toți cu botele în mâni. Strigăm, cu spaimă, cât ne ia gura. Se face vâlvoare. Domni în urma noastră bat cu picioarele în podele, păsăie

și urlă. Capătu' lumii...! O fi văzut și ei sălbătăciunile.

Noi strângeam amarnic botele. Și-l auzim pe Vălcu răcnind și văjăind cu măciuca lui.

— Dați mă, în ăla din frunte, că ăla-i mai coarneș. Hu-o-o-o!

— Arde-l tu pe ăl din stânga, Zdrengheo, răcnește iarăș Vălcu.

Mă reped și eu, ne repezim cu toții. Că boalele veneau ca trăznetu! Și când ne țineam mai bine se fac lumină...! O țîșnire pe la ochi, de ne-am pierdut vederea. Dar tot ne nădăim curând și ne uităm să vedem: ce-i?

...Tauri ca 'n palmă. Poniava tot acolo, în fața noastră, se uscă în pace, ca la 'nceput. Doar că are o gaură bună la colț, din măciuca lui Vălcu...

În urma noastră un hohot de râs, ca la șezătoare. Da' Hila, Toma Grosu și cumătru Ștefla, nu mai erau cu noi. Ei o zbughiseră la largu'...

— Măi drăcia dracului, da' asta ce fu?

— I-i-i-i!

— Aici ne-i adus, părinte, la minajerie, să ne spintece taurii pe 'ntunerec?! Să ne rămâie femeile văduve? Asta zău, nu fu bună, părinte! Dumneata căpetenia noastră și față bisericească... Hai, la trin, mă a' noști!

— Hai. Ș'am ieșit.

Vine și părintele Duman, ne ia cu buna. Și ne spune că acolo nu-i minajerie. Nu-i aievea ce se arată, numa' năzăreală. Că ies niște chipuri din mașină și le mișcă iletrica. Ce se vede, se întâmplă departe. Acolo era *Lupta cu taurii în Spania*. Țară depărtată. N'aveați de ce vă teme.

— O fi cum spui, părinte. Da' tauru-i fuiasă lighioană.

În urmă ne-am dumirit. Ș'acum știm și noi, ce-i aia *ciulamatograf*. Da' atunci am tras o spalmă d'alea muerești. Așa-i omu' când nu știe.

— Fie, că leforma agrară am scos-o!

OCTAVIAN GOGA :

De demult

Toți mai rar s'aud în noapte clopotele dela ăstrungă,
Patru inși la popa'n casă țin azi sfaț de vreme lungă.
Într'un sfeșnic ard pe masă două lumânări de ceară,
Plin de grije, peană nouă, moaie popa'n călimară:
— „Patru juzi din patru sate, dela Murăș mai la vale,
Cu supenere se'nchină astăzi Inălțimii tale,
Luminate Impărate! — Scriem carte cu 'ntristare,
Ne-au luat pășunea domnii, fără lege și 'ntrebare...
Semne-avem și'n miezuine le-au fost pus de mult bătrânii
De pe când în țara asta numai noi eram stăpânii...
Nu mai sunt acum pe câmpuri, toate le-a sfărmaț dușmanul
Și pe Ionuț al Florii ni l-au prăpădit sârmanul.
Ne mor vitele 'n ogradă și ni-e jale nouă foarte
Și 'nălțate Impărate, noi n'am vrea să facem moarte!
Dar ne vrem moșia noastră, vrem și pentru mort dreptate;
Ale Inălțimii tale slugi supuse și plecate,
Am trimis această carte și precum ca să se știe
Scris-am eu popa Istrate în ziua de Sfânt-Ilie.
Iar noi patru juzi cu toții nu știm slova și scrisoarea,
Punem degețul pe cruce și 'ntărim și noi plânsoarea.
La fereastră's zori de ziua și pătrund încet în casă,
Juzii treji de gânduri grele stau cu coatele pe masă.
O nădejde luminează fețele nemângâiete
A 'ntărit scrisoarea popa; la tot colțul o pecete .
Moș Istrate se ridică și cu mâna tremurată
Pune cartea în năframă, de trei ori împăturată...
Înțolit de drum jitarul Radu Roată se ivește,
Vechi căprar din cătănie știe carte pe nemțește.
El așează 'n sân răvasul și săruță mâna popii,
Juzi-i strâng odată mâna, le mijesc în gene stropii,
Stau cu popa'n pragul porții, ochii lor spre drum se'ndreaptă
Când cu traista subsuoară și toiagu 'n mâna dreaptă,
In scăpîrea dimineții, care rumenește satul,
Radu Roată pleacă 'n lume cu scrisoare la 'mpăratul.

(Ne chiamă pământul.)

INTĂLNIRI CU PRIETINI

ION ȘIUGARIU:

Trecere prin alba poartă

de D. CINOVA.

Poezia prietenului Șugariu este adevărată. Este expresia unui suflet frumos și limpede ca murmurul unui isvor de munte. Te cucerește. Și te cucerește nu prin avântul tineresc al ei, — cum de altfel s'au făcut observații de către alții — ci prin aceea, că este esențială, contemplativă. Versul prietenului Șugariu nu ți se impune prin elementul volitiv, care de fapt nicidecum nu poate îmbrăca haina îngerească a poeziei. Elementul volitiv în poezie devine retorism, declamație, discurs — adică proză în versuri. O poezie în care versul are un ton prea declamatoriu este foarte aproape de un îndemn prozaic la luptă. Și după părerea noastră, bazată pe intuiție directă, poezia nu începe decât abia atunci când voința subiectului pare a fi nimicită, absentă. (Nu-i semnificativ faptul că poeții care au debutat prin poezii sociale, și-au terminat viața în politică, fără a ajunge vreunul dintre ei poet mare?) (Nu-i semnificativ faptul: cel mai mare poet al neamului nostru a scris cele mai puține poezii de retorism național?) În momentul creației, voința este copleșită, sufletul pulverizat în stele și gândirea stăpânitoare pe infinite tărâmuri. Poeții mari ai lumii au fost prin excelență contemplativi. Poezia adevărată, esențială, este poezia de contemplație.

De aceea, atragem dela început atenția lui Șugariu, că versurile:

Să cânte 'n mine beată,
Tineretea,
De eri,
De azi,
De mâine,
Și de totdeauna,
Din fiecare zi, din fiecare an,

pot tinde prin tonalitatea lor spre poezie dar nu pot justifica existența poeziei. Astfel de versuri nu se întâlnesc cu genele imaculate ale poeziei decât prin tendință.

Am ținut să făceam această observație, mai ales când cu mare bucurie simțim în prietenul Șugariu un poet contemplativ, un poet adevărat. Simțim în autorul „*Treceri prin alba poartă*” un suflet chinuit de gând, copleșit de simțire. Ii urmăm privirile lunecate pe lumea din jur nu ca pe niște unde electrizate de voință, ci plutind ca niște aburi de gândiri și vis. Ochii lui (nu i-am văzut) se deschid și se aplecă pe marginile vieții

ca niște semne de mirare, în ecouri de timp, de întrebări...

„*Drum nou, drum lung,
Pe care niciodată gândurile nu-l ajung.
Cu traista 'n grumaz, plină de foc și merinde,
Cu tine astăzi sufletul, tovarăș mi se prinde...*”
„Cântec de pornire la drum.”

*Aseară a trecut pe lângă mine-un gând,
Cu dragostea de mână, mic și blând.
Odaia s'a 'bmrăcat în flori de soc
Și mâinele sorbeau din plețe busuioc.
Plesneau boboci bogați de crin.
In geamurile cu miros primăvărin...*

„Gând.”

*Au început în mine iar să are
Strălucitoare pluguri de lumină;
Și iar ograda gândului mi-e plină
De brasde aurite 'n praful de soare...*

„Inviere.”

În poezia „*Dimineața*” sunt versuri atât de frumoase, dar cari conțin pe alocuri expresii apoetice, discordante. Iată prima strofă:

*M'am repezit să sorb din cupa luminii
Soarele, ca pe un vin roșu din cană;
Dimineața goală, sărutându-și sânii.
In jurul meu se scâldea în roua diafană*

Expresia „m'am repezit” este prea volitivă, apoetică. Am putea aface și o glumă prieteniască: poezilor, nu le stă bine când se repez. Cât de diafană este această strofă și în ce contrast inervant stă alături cu ea expresia „m'am repezit”. Și cu atât mai mult nu poți admite această expresie, cu cât mai departe, citești:

*Pădurea acorda viori în guri de grauri
Și toate pupilele mulgeau faptele zărilor,
Din ugerul de sare al depărtărilor...*

În această poezie frumoasă n'au ce căuta nici expresiile „înghițea” și „sculpau”.

Incantații pentru zâna mică adevăresc talentul accentuat al prietenului Șugariu. Aci, arderea sufletului se face într'un mod aproape desăvârșit

pe culmi înalte, purificate. Incantațiile sunt o minunată trecere prin alba poartă. Obiectul contemplat primește aureolă de mit, ia proporții nedefinite de gândire și vis... Iubița îmbracă frumoasele haine ale naturii, devine motiv de evadare, de contemplație în murmurul abia șoptit al tainelor ce împodobesc cu tăcere zilele vieții...

*Desleagă-ți părul lung, în șiruri de coline,
Să cadă mir și cântec peste mine.*

Inc. I.

*Iubirea mea te caută prin munți,
Prin câmpuri poleite 'n bani mărunți,
Prin toate stelele și verzile cătune
Din basmele uitate și străbune.*

Inc. II.

*Undeva, în jurul meu te miști,
Prin crângul înflorit, sau prin miriști
Și umbra ta divină mă'nconjoară
Cerească, nevăzută și ușoară.*

*Când soarele sărută iarba 'n lunci,
Răsai ca diminețile în mine; și te culci
In ficcare noapte în ogradă,
Când ochiul meu te-adună în el: zăpadă.*

Inc. IV.

*Ci, haina cerului, pe nopți stăpână,
Să te 'nfăsoare seara, ca un șal de lână.
Să fie diminețile din carte și din mine
Mai limpezi decât mierea de albine;
Dimineca surâsului bogat, să crească,
In gramuri de poem: mușcată ingerească.*

Inc. VIII.

Nu mai amintim de versurile cu aromă din „Cântarea cântărilor“, care sunt cuceritoare.

Repetăm: Șugariu este un poet veritabil. In ciclul „Elegii“ îl întâlnim în ceceae îl caracterizează pe el mai mult. Sufletul lui este în fond un suflet durut, un suflet mare. Tonul elegiac pare a fi tonul cel mai nimerit în care prietenul Șugariu reușește să smulgă cele mai fericite acorduri.

*De mult nu știu poemul de iubire,
Atât de des crescut cu flori în gând.
Surâsul alb, surâsul blând,
Azi moare 'n suflet rece și subțire.*

„Pustiu.“

*Avânturi zac în glia neagră: șoimi uciși.
Și atât de trist plesnesc tăcerile, de când
S'au stâns toți licuricii dragostei în gând
Și nu mai înfloreste primăvara în caiși.*

„Clipe.“

*Tăcerile, ca mame 'ndoliate în odae plâng.
Soare mort îl port cu mine azi,
Ca un miros de toamnă seara, printre brazi
Și ca un murmur vechi, uitat cu vara 'n crâng.
„Soare mort.“*

*In mine moare undeva un gând bătrân,
Ca o frunză galbenă, căzută pe alee,
Și inima rămasă singură se 'ntreabă ce e
Iubirea care plânge azi, fără stăpân...*

Imaginile sunt bogate, proaspete, autentice. Prin elegie, poetul Șugariu este în drum spre poezia de rezonanțe mult mai adânci, de răscoliri prin ceruri de înaltă gândire. Prin elegie, poetul Șugariu este în drum spre limanul unei iubiri mai durate, mai adânci. Așteptăm dela dânsul elegiile iubirii.

Cântec pentru întâiul popas este o poezie desăvârșită. Intr'adevăr, te cuprind, citind-o, fiorii unui sentiment de prietenie ideală și simți par'că neînfrânată dorința de a întâmpina în viață un așa „căzut din stele“ în cale. Ar trebui s'o reproducem toată, dar spațiul nu ne permite. Cuprinsul acestei poezii ne aduce aminte și de un fapt divers. Și anume: avem cunoștință că Șugariu are în prezent în lucru un roman. Nu știm ce-o fi cugând d-sa, dar noi îl sfătuim să lase romanul acela pentru mai târziu și să continue să scrie versuri. Să nu se risipească. Este tânăr. Până pela vârsta de 40 de ani să prindă din viață și din lumea gândului esențialul. Noi îl asigurăm că va avea destulă vreme și pentru proză...

Interior răvășit

Tâșnesc arcade limpezi de liniști, dimineța, In parcul unde podul se dedublează'n apă. Din adâncime, ierburi visarea își desgroapă Și moarte zăcăminte hrănesc cu lapte viața.

Se mai cunceaște astăzi, că eri a fost furtună? Hârtii, de vânt purtate, zac triste lângă porți, Iar prin tufișuri unde vitralii se adună Tăcerea, giulgiu așterne încet, ca peste morți.

S'au smuls din rădăcini Atâtea flori candido, cusute cu lumini. S'au devastat baschete și multe ramuri frânte Se balansează 'n aer, rănițe ca de flinte.

Nu-i nimeni să păsească pe vechile poteci Și sufletul acesta cu mâni ușoare, reci, Să-l facă nou. Iubito, nu-i nici un grădinar, Ca parcul sufletului să-l rânduiască iar.

GEORGE MENIUC.

INCREȘTĂRI

Probleme

Mentalitatea provincială și trustul cultural

Una din problemele cele mai interesante și semnificative care se pun în cercetarea provinciei culturale românești este aceea a mentalității provinciale.

Dață provincia românească a avut în cultură — ca și în toate ramurile, de altfel — un rol minor, aceasta se datorește în bună parte tutelei exercitate de cafeneaua bucureșteană. Dar ea se datorește în special însăși mentalității provinciale.

O mentalitate de umilit, de sclav. Originea acestei mentalități trebuie găsită, în primul rând, în două împrejurări.

Una din aceste împrejurări este concentrarea activității culturale în Capitală. Aici s'au format cenacluri și grupări. În jurul a două sau trei talente s'au concentrat zeci de nechemăți care au barat drumurile provinciei. În permanent contact cu revistele care apăreau exclusiv în Capitală, în strânse legături cu toți fruntașii culturii române, acești neofiți, lipsiți de talent, s'au infiltrat în cultura română și cu timpul au căpătat un nume, fără a avea o operă; au căpătat prestigiu, fără a avea talent. Cenaclurile Capitalei, cafeneaua bucureșteană în special, au creat nume lansate de eulise, nu de operă; au devenit un fel de asociație de ajutor reciproc, în care fiecare se simțea dator să lupte pentru promovarea celorlați colegi, beneficiind în schimb de același serviciu.

În fața acestui trust cultural, cum a reacționat creatorul de provincie? Acesta, lipsit de mijloace tehnice și grafice absolut necesare, era pus în situația de a se mulțumi cu rolul de serv, ce se mulțumește cu fărâmiturile rămase dela banchetul elogiilor bucureștene sau de a lua taurul de coarne.

Aici intervine determinanta socială a mentalității deficitare provinciale: burghezia. Burghezismul a rupt aripile oricărui avânt provincial. Creatorul de provincie, crescut în mediul burghez și lipsit în acest mediu de posibilități materiale și morale, s'a resemnat. O apatie specific burgheză l-a cuprins și a redat vieții un învins, un ratat. În alte cazuri, același burghezism l-a făcut pe provincialul cultural să alerge la București, să asptepe la cafenea și să debuteze cu laude, strecurate

în toate revistele, la adresa celor care l-ar fi putut ajuta. Înainte de a-și fi creiat o personalitate, artistul provincial se vindea unui cenaclu spre a-și putea deschide drum. Ajuns aci își modela adeseori operele pentru a le adapta „scolii“ care îl promovase. Fugea de provincia pe care începea s'o renege. Și se mulțumea să privească dela ferestrele răsposatei „Capșe“ sau ale bîrfitorului „Corso“ furnicarul bucureștean.

Trustul cultural al cafenelei bucureștene și burghezismul cultural al creatorului provincial, au determinat astfel o mentalitate provincială, de înfringere.

Astăzi, un spirit nou vine să frîngă servilismul provinciei românești și să-i redea destinul ei cultural.

Spiritualitatea tineretului actual a dat scriitorului o mentalitate nouă. L'a făcut luptător și creator. L'a urcat pe muchii de artă cerească și l-a îmbrăncit pe câmpia luptei eroice. L'a îmbătat în cupe de crim și l-a îmbrăcat în zale. Generația nouă de scriitori are un crez nou:

„... tot ce putrezește în jurul nostru nu este făcut să ne deprime: dimpotrivă este o invitație a vieții să-i imităm gestul ei inițial, creație; nașterea, renașterea. Este e invitație la voe bună, la curaj, la faptă . . . Moarte nu există decât pentru cei care o acceptă. Înfringere nu există decât pentru acei care nu se reîntoarce la luptă.“ (Mircea Eliade: Oceanografie, pag. 298—9.)

Spiritul acesta „eroic“ transmis creatorilor provinciali a fermentat și a dat naștere luptei între „provincie“ și „capitală“. O luptă pornită nu pe cale de pamflet ci de realizări. Este în această metodă, încă un caracter al sufletului nou.

Reviste, edituri și cărți. Un tipar mai bun, o hârtie mai bună. Iată cum trebuie să lupte provincia: doborînd primatul de cafenea, prin impunerea talentului real.

Deocăndată acesta este primul obiectiv: o restabilire de proporții, prin distrugerea mentalităților deficitare. În cultura română, mai ales în situația de azi când cafeneaua bucureșteană reprezintă o caducitate literară îmbinată cu cosmopolitism cultural, provincia trebuie să lupte pentru o dreaptă proporționalizare. Vitrina trebuie împărțită între Capitală și provincie.

Când vom ajunge în această situație, se va pune o altă problemă: aceea a rolului provinciei în

cadrul culturii române. Despre acest „rol“ ne vom ocupa într'un volum care va apare în această primăvară.

Până atunci, până la determinarea acestui rol al provinciei, subliniem însă odată primul obiectiv al luptei pentru promovarea provinciei românești: lupta contra cafenelei bucureștene.

La lipsa de talent, suplinire de corul infernal de gașcă, provincia să răspundă ridicând la suprafață talentele provinciale, pe care să le impună pe scena culturii române, prin cenacluri și asociații provinciale. La timpul pierdut în și de cafeneaua bucureșteană, provincia să răspundă prin misionarism cultural. La scepticismul și indiferentismul Capitalei, provincia să aducă replica unei noi conștiințe și-a unei viforoase puteri de luptă și creație.

Cu spiritul nou, care ne domână pe noi, pe toți, acest lucru este posibil, pe lângă că este necesar.

Pământul.

Costin I. Murgescu.

— *Fragment din capitolul cu acelaș titlu, care va apare în volumul „Provincia în cadrul culturii române“.*

„Datina“ și scriitorii sătmăreni

Ce greu este să împaci veleitățile omenești, în medii provinciale, închirite în dogmatisme rigide!

Incepem să devenim banali în constatări. Și nu le-am face, dacă n'am fi atinși în cele mai alese intențiuni ale noastre.

Mai anul trecut, dl. Mircea Eliade, ținuse o conferință la radio, prin care preciza limitele între Capitala țării și provincie. Dsa conchidea că nu există deosebire de mediu, întru cât dătător de valoare e singur talentul. Deși valorile culturale se impun ele, oriunde ar fi, indiferent împrejurările de viața.

Dădusem o oarecare crezare dlui Eliade, deși dsa nu prea știe cum se trăește în provincie. Replicile n'au întârziat să vină. Au apărut în diferite provincii. Noi nu le-am citit.

Astăzi noi încercăm, nu o replică, ci o spovedanie. Se va vedea, din scurta-ne poveste că dl. Eliade ne-a dat prea mult curaj și prea puțin spirit de îndrumare.

Vorbim de noi. Și de acest Sătmar.

„Afirmarea“ apare de doi ani și jumătate. N'am realizat noi, în acest timp, nu știu ce lucruri mari. Dar am făcut totuși ceva, ce nu există înainte. Am adunat mănunchiu de oameni. Am primit și material abundent. Numai că valoarea celor primite, de multe ori era submedioară. Lumea nu făcea demarcația între revistă și ziar. Cerea să publicăm în revistă dări de seamă despre baluri,

ceaiuri dansate, întruniri... cu multe nume, care toate... ar cumpăra revista.

Ne-am creat nenumărate dușmăni, pentru refuzuri de articole. De aici invective cu nemiluița, împoneșări de vorbe și priviri, contestări de elementar bun simț cultural.

De ce toate acestea? Ce-am păcătuit noi? Cum? Se poate cineva supăra că a reușit să scrie o ineptie?

Da! și s'au supărat. Ba mai rău.

„Talentele“ refuzate se cred ostracizate din invidie. Și-atunci bătătoresc și ele, aceeași cale, începută de tine. Scot adică reviste.

Ce rost are (v'ați întrebat?) revista locală „Datina“?, de vreme ce a noastră, singura și cea mai veche, suferă, și ea da atâtea lipsuri? Concurența? Să fim serioși. Avem prea multe datorii și prea multă bunăcuviință ca să fim măcar incomodați.

Vă spunem noi. Dl. T. Țucanovici, cunoscut personal de-al nostru a fost odată, în grupul „Afirmarea“ și i-am publicat câteva bucăți. Unele n'au mai mers. Autorul trebuia să fie pătruns de un spirit autocritic. Scriitorii celebri doar, nu se supără dacă cineva are unele păreri în privința retușărilor.

Dar... de aici s'a născut o „revistă“: „Datina“, cu program și intenții. Nu facem comentarii. Am putea fi acuzați de invidie (oare este pentru ce?)

La mijloc este altceva. Revistele ajung în mâini de oameni competenți, care-și spun cuvântul. Ziarele au încetinu dări de seamă despre reviste. Fără laudă, putem spune că „Afirmarea“ a fost pretutindeni privită cu ochi indulgenți. Căci îndeplinește un rol unic în regiune. Avem deci o justificare. Și e de-ajuns și-atât.

„Datina“ a poposit și ea în capitală. De sigur pe mesele tuturor redacțiilor. Printre altele și la la noul cotidian „România“, care i-a făcut și „cins-tea“ unei menționări. Dar, doamne, cum?

D. Petru Manoliu-Erasem, într'un articolăș intitulat: „Scrieți, băeți“ („România“ Nr. 11, din 12 Iunie c. pag. 2, coloana 1) trimite explicația copertei din „Datina“ Nr. 2, drept la spânzurătoare, pentru modul cum autorul a știut să mănuiască sintaxa limbei române.

Chestia cu sintaxa îl privește pe d. Țucanovici. Nu ne-am fi amestecat într'o asemenea problemă, deoarece *fondatorul-director* al „Datinei“ ne e cunoscut. Însă d. Manoliu-Erasem termină considerația pornită dela dictonul lui Heliade, cu următoarele rânduri, ce ne vizează pe noi toți sătmărenii, care mai purtăm în mână vreun condei. Reproducem:

„Heliade putea să ceară și puțină sintaxă pentru scriitorii dela Satu-Mare. Nu le-ar strî-

ca, deoarece, de multe ori, sintaxa te ajută să gândești clar și, în orice caz, te învață să scrii corect... Iar noi, îi sfătuim pe „băieții” de la „Datina” să citească bine „Cronicile”, și să se silească să scrie asemenea lui Miron Costin.“

Înțelegeți!... E vorba de o generalizare... Adică de ce să fim și noi înglobați, atunci când nu mai d. Țucanovici are „onoarea” de-a fi renețat în privința sintaxei?

Că noi nu sântem somnățiți e înafară de orice îndoială. Dar că n'am ști sintaxă și că n'am fi versați să mânuim o frază românească și să ne cu-

noaștem cultura, aceasta este ceva ce nu putem suporta.

Din aceste motive am scris articolul de față. Să se știe că, dl. Țucanovici nu se poate identifica nici cu scriitorii sătmăreni, nici cu cinstea de-a conduce o revistă care se numește numai astfel, ea neconținând nimic din ceea ce ar trebui să conțină.

Dl. Țucanovici ne este amic. Il rugăm deci, să ne ierte. A trebuit însă, trecând peste orice considerații, s'o facem, pentru că nu putem duce în spate ponoasele sintactice ale altora, care nu servesc ideea culturii în niciun chip.

Octavian Ruleanu.

Buletinul „Astei” Satu-Mare

Adunarea generală a asociației culturale „Astra” despărțământul Seini, Satu-Mare

Luni, 13 Iunie, a doua zi de Rusalii, s'a ținut la Seini adunarea generală a despărțământului județean și de plasă al asociației culturale „Astra”, sub președinția d-lui dr. Eugen Seleş, directorul liceului „Mihail Eminescu” și președintele despărțământului județean.

La adunare a participat și dl. colonel Simion Coman, prefectul județului Satu-Mare.

La ora 8 și jumătate dim., s'a făcut în gara Seini primirea comitetului central, compus din d-nii prof. Eugen Seleş, prof. Gavril Barbul, dr. Ioan Bârzu, Emil Tișca, prof. Victor Mathei și prof. Octavian Ruleanu.

La ora 9 și jumătate dimineța, în cele două biserici naționale s'au oficiat slujbe religioase pentru membrii decedați ai „Astei”.

Comitetul central, însoțit de o delegație a comitetului local, a depus o coroană de flori pe mormântul marelui luptător și patriot arhidiaconul Alexiu Berinde.

La ora 11 și jumătate, a început ședința festivă în sala mare a hotelului „Coroana”, participând intelectualitatea locală și un mare număr de țărani din satele învecinate.

Dl. dr. Eugen Seleş, după ce a salutat pe cei prezenți, a făcut un istoric al bătrânei asociații de cultură, spunând că „Astra”, ca și în trecut își păstrează importantul rol în culturalizarea maselor.

Dl. prof. Gavril Barbul, secretarul general al despărțământului județean, a făcut raportul activității.

Dl. prof. Octavian Ruleanu a făcut raportul

asupra situației materiale, dând descărcare de gestiune.

Au fost aleși președinți de onoare, părintele Alexandru Brâncovean și păr. Ioan Tarța.

A fost ales ca președinte activ al despărțământului Seini, dl. av. dr. Bărbuș, părintele Mihai Berinde, vice președinte, dl. inv. Mihai Bălaj secretar general, iar dl. inv. Dinu, casier.

Dl. dr. Eugen Seleş a mulțumit d-lui prefect al județului că a onorat această adunare cu prezența sa.

Dl. colonel Simion Coman, prefectul județului și-a exprimat nemulțumirea pentru ceea ce s'a făcut până acum, datorită absenței românilor dela orice acțiune culturală, și a elogiat pe președintele despărțământului județean, prof. dr. Eugen Seleş, promițând tot concursul.

La ora 1 și jumătate în sala restaurantului „Coroana” s'a dat un banchet, la care au participat toți cei prezenți și la care s'a toastat pentru M. S. Regele și pentru „Astra”.

După amiază în sala restaurantului „Coroana” s'a dat o reușită serbare populară, aranjată de școala primară No. 2, sub conducerea d-nei și d-lui inv. Pătrascu.

Aci dl. prof. Gavril Barbul a ținut o frumoasă cuvântare despre trecutul Seinelor, preamărind memoria luptătorilor naționali Giorgiu Maniu și arhidiaconul Alexiu Berinde.

La urmă, dl. dr. Ioan Bârzu, a vorbit în numele societății „Principele Mircea”, despre protecția mamei și a copilului.

DĂRI DE SEAMĂ

CĂRȚI

Paul de Kruif — VĂNĂTORI DE MICRABI — editura „Lepage“ Cluj Lei 200.

Conducătorului de oștire îi este ușor să câștige pe rând bătăliile înscriindu-și pe urmă numele în Panteonul nemuritorilor.

În afară de geniul său înăscut îi stă întru ajutor oastea sa, pe care o cunoaște, și organizează după bunul său plac și își mai cunoaște — mai mult sau mai puțin — și adversarul, tactica sa, toate calitățile și slăbiciunile fiecărui component din elementele pe care trebuie să conteze în mod necesar și firesc pentru a da lupta.

Dar un vânător de microbi?

El stă singur singurel în fața unui dușman pe care nu-l știe cine este, unde ascunde, care îi sunt armele de atac.

Dacă mîntea sa, geniul său și de cele mai multe ori — și acesta este un lucru unanim constatat — inspirația sa individuală nu-l ajută, toată truda sa îi rămâne zadarnică, iar în loc ca să devie celebru se scufundă pe vecie în cea mai neagră obscuritate, și, în cele mai de multe ori, în sarcasticul ridicul.

Aceasta este soarta vânătorilor de microbi. Ei muncesc o viață în treagă, de cele mai multe ori și mai ales la început cu mijloace insuficiente inventate de ei înșiși, pentru a descoperi pe cel mai mare dușman al omenirii: **microbul**, propagatorul multiplelor flagele ce sunt cunoscute sub atâtea denumiri științifice.

Numai citind cartea celebrului autor american: Dr. Paul de Kruif, scrisă — și mai ales tradusă — într-o formă și stil absolut impecabile, va ști cineva să aprecieze îndeajuns munca stăruitoare de o viață de om pe care au depus-o cei mai vestiți generali ai omenirii: un Leeuwenhoek, Pasteur, Koch, Me-

cinicov, Smith, Ehrlich, Victor Babes și Ioan Cantacuzino al Românilor — ca să-i amintim numai pe cei mai de seamă dintre cei tot atât de celebri recenzați de autorul cărții „Vânătorii de Microbi“.

Aceasta carte nu este numai o biografie succintă a celebrilor descoperitori a microbilor și a întemeiatorilor noiei științe medicale; e **microbiologiei**; ci și un roman pasionant a luptei dintre om și animale și vietățile nevăzute cari le scuntesc firul vieții.

Numai citind această carte minunată se vor înțelege multe fenomene din viață și vom putea da prioritate științei și ucenicilor ei față de alte fapte ce îi contrastează.

De aceea, entuziasmați de lectura cărții „Vânătorii de microbi“ a dlui dr. Paul de Kruif, ne grăbim să o recomandăm aci tuturor și să aducem cele mai entuziaste elogii traducătorului ei, dlui dr. Valeriu Bologa, care merită laudele întregii națiuni române și pentru faptul că a avut fericită inspirație de a adăoga la interesantele expuneri și precizări ale autorului dr. Paul de Kruif și istoricul vieții celor mai de seamă savanți români dr. Victor Babeș și Dr. Ioan Cantacuzino.

Editura „Lepage“ din Cluj aduce o foarte prețioasă contribuție la răspândirea culturii universale, editând, din vrednicia translatorului și coautorului Dr. Valeriu Bologa, aceasta perlă științifico-literară, pușă la îndemână și scrisă pe înțelesul tuturor chiar și a celor mai laici în materie de știință medicală.

Lucian Bretan.

* * *

Din cauza abundenței materialului, și a lipsei de spațiu, suntem siliți ca asupra lucrărilor ce urmează a le aminti să ne spunem părerea și să le recomandăm citi-

torilor foarte rezumativ. Promitem însă ca asupra unora din ele să revenim mai detaliat în numerile viitoare.

* * *

Ioan Nicolau — **COMOARA BLESTEMĂTĂ** — ed. Cugetarea, lei 55.

Cele nouă buvele publicate în volumul de față descoperă cititorului un îndemănatec povestitor. Dela prima bucată, după care s'a intitulat și volumul, lectorul e prins în mrejele talentului autorului care-l subjugă prin farmecul celor destălmunite, îl desfată prin varietatea subiectelor pentru a-l recrea prin ușurința și claritatea stilului. **Geologia dnei Barbescu; Păcatul lui Miluț; La epuri; dra Ninița; Cultul datoriei** — închinată Marelui Voevod Mihai cu prilejul înălțării la gradul de sublocotenent — **Sposedania unui suflet** și celelalte sunt lucrări de o înaltă valoare literară și de o neîntrecută savoare.

Oricine se va apropia de „Comoara blestemată“ a dlui Ion Nicolau își va prilejui câteva ore de adevărată desfătare sufletească.

* * *

G. M. Cantacuzino — **PĂTRAR DE VEGHE** — ed. Cartea Românească lei 100.

Pătrar de veghe e o scriere cu interesante și prețioase note de călătorie. Autorul ei ne descrie cu talent și susține cu argumente serioase, istoricul arhitecturilor și civilizațiilor din orientul apropiat.

Lucrarea va fi de real folos ori cărui cititor care urmărește prin lectură și o instruire.

* * *

Ionel Teodoreanu — **ÎN CASA BUNICILOR** — ed. Cartea Românească

Când am luat în mână această nouă lucrare a autorului Medelenilor m'am dus cu gândul la frumoșea Uliței copilăriei.

În casa bunicii ca și în Ulița

copilăriei, autorul, furat de duioșia amintirilor, se reîntoarce în trecut. Numai că în casa bunicilor e mult prea departe de Ulița copilăriei deși autorul e același.

* * *

Radu Bourceanu — ENIGMATICUL BAIKAL — roman, ed. Cartea Românească, lei 60.

În această povestire curioasă, autorul analizează cu pricepere și amănunțit tainele unor slujbași fiscali. Deși banală la început descrierea te reține ațâțându-ți curiozitatea pentruca în cele din urmă să te simți mulțumit.

Scrisă frumos, **Enigmaticul Baikal**, merită atențiune.

* * *

Sinclair Lewis — DODSWORTH — editura Națională-Ciornei.

Credem că ar fi suficient dacă lectorilor noștri li-am aminti numai, că această minunată scriere, în două volume, tradusă de Iul. Giurgea, a fost premiată anul trecut cu premiul Nobel. Tot după ea s'a turnat și filmul cunoscut sub titlul **A doua tinerețe**.

Lucrarea sfătuitoare, **Dodsworth**, e una dintre cele mai bune traduceri și scrieri din acest an. Cuconetul nostru se va desfăta și învața multe lucruri pe urma lecturii acestor admirabile cărți.

* * *

Vladimir Vecerdea — MAREE — roman, ed. M. Neagu, Sighișoara, lei 30.

Lucrarea dlui prof. V. Vasiliu, adevăratul nume al autorului acestui roman, e plină de viață, de tinerețe. Scrisă curgător, **Maree** distrează și recrează. Autorul merită atențiune.

* * *

Mary Webb — VULPEA — roman edit. Națională — Ciornei.

Apărută în traducerea Dorei Arian, **Vulpea**, datorită frumuseților ce descoperă, e o lucrare care va fi desigur, mult gustată de cititori. Iubitorii de natură vor găsi în paginile **Vulpei** nebanuște prilejuri de reconfortare.

— xx —

Romulus Seșanu AVENTUROASA VIAȚA A LUI DESPOT-VODĂ — editura Națională Ciornei.

Ideea înfățișării vieții romantice a acestui fost atât de șiret de temut domn al Moldovei, a fost pe cât de binevenită pe atât de necesară. Întâmplările din viața acestui grec protestant și laudăros, strein tot timpul de dragostea boerilor români, e bine că s'au tipărit. Între atâtea diverse scrieri care de care mai banale, lucrarea dlui Seșanu te lasă și cu ceva cunoștinți necesare dar te și distrează totodată.

* * *

M. Tonegbiu — Al Bileiurescu — PARAZIȚII TACAMUNILOR — roman editura Națională Ciornei lei 65.—

Amicului căruia i am împrumutat această scriere, după ce trecuseram eu mai întâi peste lectura ei, mi-a restituit-o prea puțin încântat. Cu toate acestea.

Paraziții Tacămurilor, române o scriere bicioasă prin iornia ce o degajă; recreatoare prin originalitatea acțiunilor și a stilului. Nu se putea mai bine prinde unele atitudini ai îngâmfărilor paraziți ai tacămurilor.

* * *

Sărmanul Klopștok — MEDUZA — roman editura Națională — Ciornei — lei 60.—

Meduza sărmanului Klopștok e cam sărmană săraca. Povestirile ar putea fi și interesante dacă n'ar fi și greoaie, moleșitoare. Și pe călătoriile astea insuportabile să mai suporti și lectura unor povestiri cari nu te dispun la nimic, ar fi să se ceară prea mult dela cititor.

În orice caz totul e în funcție de gust și de vederi.

* * *

Victor Papilian — VECINUL — editura Cugetarea.

Frumoasele nuvele, cu care ni-am mai întâlnit cândva, strănse în volum, e cel mai distins dar pe care Președintele Societății Scriitorilor Români Ardeleani, La putut face publicului cititor.

Subtil, vioiu și variat, dl Victor Papilian închide între copertele

nouii dsale lucrării, **Vecinul**, adevărate comori.

* * *

Petre Ghiață — ISTORIA DOCTRINILOR POLITICE; ARTA POLITICĂ ȘI OAMENI ȘI FAPTE — editura Ideia — București —

Activitatea multiplă și insistență a dlui **Petre Ghiață** e azi atât de cunoscută peste tot și tuturor în cât autorul acestei atât de interesante trilogii nu mai are nevoie de nici o prezentare.

Istoria doctrinelor politice, Arta politică și oameni și fapte, lucrări cari alcătuiesc o trilogie atât de bine încheiată, descoperă cititorului, în persoana dlui **Petre Ghiață**, pe intelectualul rafinat, autorul bine documentat și pe scriitorul obșnuit cu mănuierea frazelor.

Trilogia dlui **Petre Ghiață** cinstește orice bibliotecă oricât de pretențioasă ar fi ea.

* * *

D. Hinoveanu — AZUR PENTRU PLOPUL CU INGERI — versuri editate de Astra — Satu-Mare.

Poetul **Hinoveanu** oferă publicului înțeleghător al frumosului, al doilea volum de gingașe și duioase poezii.

Tipărit îngrijit, volumul **Azur pentru plopul cu ingeri** — asupra căruia vom reveni în primul număr al revistei, va stârni admirație și va da mulțumiri pricepătorilor de stiburi.

Îl recomandăm cu toată căldura și înțelegerea noastră.

* * *

B. Iordan — SATELE — editura Cugetarea lei 110.—

Cu volumul de față, autorul cunoscutei trilogii din viața dascălească și-al **Trenului albastru**, intră tot mai adânc în rândurile cititorilor făcându-se cunoscut publicului ca un scriitor muncitor, talentat, consacrat.

Satele, după cum chiar titlul ne indică, e o lucrare în care ni se prezintă fenomenul rural. Scrisă în cunoștință de cauze, cursiv și frumos, **Satele** e o lucrare asupra căreia merită să se oprească oricine.

Const. Gh. Popescu

RĂBOJ

LARIE CHENDI, necruțătorul moderniştilor, criticul literar al Semănătorului, îndrăgostitul de literatura țărănească și autorul „INCEPUTURILOR ZIARISTICEI NOASTRE“; „ZECE ANI DE MIȘCARE LITERARĂ IN TRANSILVANIA 1890—1900“; „SCHIȚE DE CRITICĂ“ și alte diverse portrete literare răspândite în diferite publicații, va fi comemorat de S. S. R. printr'un parastas și câteva discursuri cu ocazia împlinirii a douăzeci și cinci de ani dela moarte.

Aducerea aminte de memoria acestui temut ziarist atât de atâcat aliată pentru naționalismul și tradiționalismul său, e astăzi un îndemn al conștiinței.

Deasemeni și tot pentru acelaș motiv se cinstește și amintirea lui Șt. O. Iosif prietenul lui Anghel, colaboratorul lui Vlăhuta și redactorul Semănătorului.

Autorul imnului atât de însuflețitor *La Arme*, al *Patriarhalelor*, al minunatelor *Cântece*, *Poezii*, *Credințe*, *Din zile mari* și câte alte admirabile traduceri din care pomenim „*Romanțele*“, merită serioasă preocupare, pioasă recunoștință.

La moartea lui O. DENSUȘIANU s'a împărsătiat multă slovă înlăcrimată.

Pentru acest mare filolog și istoric literar, autor erudit, membru al Academiei Române, ascuns în multe scrieri literare, dintr'un eșces de modestie, sub pseudonimul ERVIN, s'au înduoșat multe inimi, s'au debitat adânci regrete.

Poeziile lui simboliste: *LIMANURI ALBE*, *HEROICA*, *SUB STANCA VREMII*, *SALBA CLIPELOR*, ș. a. sunt caracterizate printr'un intelectualism înalt și rafinat.

Stăpân pe faptele și pe judecata mea, nu mă interesez de orice și nu mi supun părerile oricui . . .

Subordonându mi voința anumitor intenții, arunc, foarte adesea, adevărul chiar și-acolo de unde știu cu siguranță că poate țâșni veninul cel mai otrăvitor.

Nu mă impresionează mofturile, zvârcolirile or amenințările nimănui, absolut a nimănui, atâta timp cât știu că spusele ori actele mele au fost

înțelese de minte și îmbrăcate în haina dezinteresului material.

Trecutul, quantum de viață consumată cu care nu vom mai întâlni decât doar în amintire, și-atunci numai în cazul când ni-a lăsat o doză sfătuitoare de experiență, nu mă preocupă, n'are sens să mă preocupe, în nici o împrejurare.

Prieteni îmi sunt foarte rari. Ca și împlinirea dorințelor sufletești.

Respect însă mult dușmanul știut, angajat în luptă fățișă. Dela acesta sunt convins că voi avea, întotdeauna, de învățat câte ceva. Imi stă însă veșnic trează în minte o rugămintă: Să nu mi dea Dumnezeu vreodată ocazia să-mi fie frică de prieteni și rușine de dușmani.

In toate împrejurările se invoacă dreptatea cerându-se adevărul.

In general, lumii îi place să se afișeze ca și cultivatoare a cinstei și a moravurilor. Nimănui însă nu-i convine adevărul simplu, spus fățiș și răspicat despre propria-i persoană.

Incercați de spuneți cuiva, cuiva pe care-l știți și-l simțiți prost, spuneți-i acest lucru.

Atâta timp cât conștiința mea nu are a-mi da nici un sfat pe urma conduitei din trecut, pot încresta oricând și liniștit unele gânduri constatate în legătură cu unii cari ni-au compromis cândva năzuințele, pentruca azi să ne înfrunte și sfideze de pe creasta beneficiilor materiale necuviincioase ori chiar necinstite.

Dacă-s destui de mulți acei pe care o Românie-Mare, numai o Românie-Mare, i-a făcut oameni din nimic, prin nimic justificat, nu e mai puțin dureros de adevărat că, nenumerate valori, cu aceeași ocazie, au fost trecute în uitare și apăsate, de lăcomia aventurierilor naționaliști, dacă nu chiar la fund, în orice caz în situații nemeritate, umiltoare.

Nu exemplificăm ca să nu riscăm. Amintim că ținutul nu-i lipsit de astfel de „cunoscute“ valori naționale. Subliniem însă că dubioșii patrioți, renegații abjecți, oportuniștii pezevenghi, linguiștorii uneltitori și șovăelnicii români, s-au ridicat, cu osanale, imediat după unire, pentruca imbrățișând tricolorul să acapareze și să exploateze, fără pic de rușine, bunuri, în detrimentul idealistilor muncitori și modeste, știuți și cunoscuți luptători pentru întregirea unității românești.

Cei dintâi sunt prea în frunte ca să mai poată fi atinși cu ceva, cei depe urmă sunt prea la coadă ca să li se mai dea atenție.

Și totuși nici trăsnetele și nici cutremurele nu ne sperie, nu ne ajung.

Const. Gh. Popescu.

Ofirmarea

Literară-Socială

EDITATĂ DE „ASTRA”, DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

ANUL III — No. 7-8. — IULIE-AUGUST 1938

Redacția și administrația: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

BCU Cluj / Central University Library Cluj